

Tlhahlo ya Botswadi mmogo

2024. Mohlala

Lenaneo la Diteng

LENANEO LA DITENG	2
MATSENO	4
METHEO YA BOTSWADI MMOGO	4
TLHALOSO LE BOHLOKWA BJA BOTSWADI MMOGO	4
KE KA BAKA LA'NG BOTSWADI-GOTEE BJO BO ATLEGAGO BO LE BOHLOKWA.....	4
MEKGWA YA BOTSWADI MMOGO: TIRIŠANO, YA GO BAPELANA LE YEO E THULANAGO	5
MEHOLA GO NGWANA LE BATSWADI	6
GO BEA DITEBELELO TŠA KGONTHE	6
DIKAROLO TŠA BOTSWADI MMOGO	7
GO HLAKE GA DIKAROLO TŠA BOTSWADI	7
GO HLOLA KAROGANYO YA MOŠOMO YE E LOKILEGO	7
GO LEMOGA MATLA LE MAFOKODI A MOTSWADI YO MONGWE LE YO MONGWE	8
GO HLAMA LENANEO LA BOTSWADI	9
GO LAOLA MATŠATŠI A MAIKHUTŠO, MATŠATŠI A MATSWALO LE MAIKHUTŠO.....	10
GO LEBANA LE DIPHETOGO TŠA LENANEO LA MOTSOTSO WA MAFELELO	11
DIKAKANYOKGOLO TŠA DITŠHELETE	12
TLHOKOMELO YA BANA	15
BOHLOKWA BJA MELLWANE GO BOTSWADI MMOGO	18
GO LAOLA LE GO HLOKOMELA BOTSWADI MMOGO BJO BO ATLEGAGO	20
MAANO A KGOKAGANO AO A ATLEGAGO A BOTSWADI MMOGO	20
GO SWARA THULANO MAGARENG GA BATSWADI-GOTEE.....	23
GO DIRIŠANA LE MOTSWADI-GOTEE YO A THATA.....	25
GO NYAKA BOTSENAGARE GE GO NYAKEGA.....	28
TSELA YA GO SWARA DITHULANO KA GO IKETLILE GO BOTSWADI MMOGO	29
GO PHEMA DIHLOHLELETŠI TŠA MAIKUTLO NAKONG YA POLEDIŠANO YA BATSWADI MMOGO.....	30
GO THUŠA BANA GO TLWAELE BOTSWADI MMOGO	31
GO THUŠA BANA GO HLALOŠA MAIKUTLO A BONA.....	32
GO LEBANA LE DITHULANO TŠA KGANETŠO GOBA TŠA BOTSHEPEGI BJA NGWANA.....	33
GO LAOLA MAIKUTLO A GO IPONA MOLATO GO BANA.....	34
GO PHEMA GO BEA NGWANA MAGARENG	35
GO KOPANYA DIKAMANO TŠE MPŠHA GOBA BATSWADI BA MOGATO.....	37
GO SWARA DIKHUDUŠO GOBA DITIRAGALO TŠE BOHLOKWA TŠA BOPHELO	38
GO TLWAELELE LA DIPHETOGO DINYAKWA TŠA NGWANA WA GAGO GE A DUTŠE A GOLA	39
DIKELETŠO TŠE DI ŠOMAGO TŠA GO AGA LAPA LE LE HLAKANEGO	40
TLHAHLO YA NGWANA YA BOTSWADI MMOGO.....	42
DITHEMPLEITE TŠA BATSWADI MMOGO	44
LETLAKALA LA MOŠOMO LA GO LAOLA DITSHENYAGALELO TŠE DI AMANAGO LE BANA	44
MOHLAKANELWA VS. LETLAKALA LA MOŠOMO LA DIPHETHO TŠA MOTHO KA NOŠI.....	47
LETLAKALA LA MOŠOMO LA LENANEO LA BOTSWADI.....	50
LETLAKALA LA MOŠOMO LA MELLWANE YA BOTSWADI MMOGO.....	53

NICRO © 2024. Mohlala wa go swana le wa

LEANO LA BOTSWADI MMOGO	56
LENANEO LA GO HLAHLOBA BAKENG SA BOTSWADI MMOGO BJO BO ATLEGILEGO	60
MATLAKALA A MOŠOMO A BANA	62
LETLAKALA LA MOŠOMO LA MAIKUTLO: GO HLALOŠA MAIKUTLO KA GA BOTSWADI MMOGO.....	62
METHOPO YA TLALELETŠO	64

Matseno

Tokomane ye e hlamilwe ke NICRO ka kgopelo ya baholegi ba rena. E hwetšagala go setšhaba ka kakaretšo bjalo ka karolo ya tirelo ya rena ya thibelo ya bosenyi le dikgaruru. Batho ka bomong le mekgatlo ba ka diriša tokomane ye bakeng sa merero yeo e sa dirego poelo le ya thuto.

Tlhahlo ye e arotšwe ka dikarolo tše pedi: mmadi wo o nago le malebela le maele, le karolo yeo e nago le dithempleite le matlakala a mošomo a batswadi le bana.

Metheo ya Botswadi mmogo

TLHALOSO LE BOHLOKWA BJA BOTSWADI MMOGO

Go ba motswadi mmogo go šupa boikarabelo bjo bo abelanwago bja go godiša ngwana ke batswadi ba babedi bao ba sa hlwego ba ratana . Mokgwa wo o gatelela tirišano le go šoma ka sehlopha, o kgonthišetša gore batswadi ka bobedi ba dula ba akaretšwa ka mafolofolo bophelong bja ngwana . Go ba motswadi mmogo go bohlokwa ka gobane:

- E thuša go boloka tlemo e tiilego le e tšwelago pele magareng ga ngwana le batswadi ka bobedi.
- E nea go tsepama ga maikwelo, e fokotša mafelelo a mabe a go arogana goba tlhalo.
- E godiša tikologo e botse, moo bana ba ka atlegago gaešita le ge batswadi ba bona ba dula ba arogane.

Botswadi mmogo bjo bo šomago gabotse bo etiša pele bophelo bjo bobotse bja ngwana go feta dithulano tša motho ka noši, go dumelela batswadi ka bobedi go tsepamiša kgopolo temaneng ya bona ya go thekga kgolo ya ngwana.

KE KA BAKA LA'NG BOTSWADI-GOTEE BJO BO ATLEGAGO BO LE BOHLOKWA

Go godiša bana ka mo go atlegago go bohlokwa kudu ka gobane go hlola tikologo e tsepamego le e thekgago bakeng sa bana ka morago ga go arogana goba tlhalo . Ka go boloka tswalano e botse magareng ga batswadi-gotee, bana ba ka itemogela tšhireletšego ya maikwelo, kgateletšego e fokotšegilego le maikwelo a matla a go tšwela pele magareng ga magae . Ge batswadi ba šoma gotee, ba swantšha poledišano e phetšego gabotse, go rarolla dithulano le go šoma ka sehlopha, e lego seo se thušago bana go tlwaela diphetogo thulaganyong ya lapa la bona.

MEKGWA YA BOTSWADI MMOGO: TIRIŠANO, YA GO BAPELANA LE YEO E THULANAGO

BOTSWADI BJA TLHOKOMELISO

- Mokgwa wo o akaretša poledišano ya godimo le tirišano magareng ga batswadi.
- Bobedi bja bona ba šoma mmogo go dira diphetho tša mohlakanelwa, go rulaganya dithulaganyo le go boloka melao ye e swanago go ralala le malapa.
- Botswadi mmogo bja tirišano ke boemo bjo bo loketšego ka ge bo tšwetša pele go se fetoge le tšhireletšego ya maikutlo go ngwana.

PARALLEL MOTSWADI MMOGO

- Batswadi ba boloka poledišano e lekanyeditšwego gomme ba lebiša tlhokomelo go sepetšeng malapa a bona ka go ikemela.
- Ba dira diphetho ka thoko bakeng sa nako ya bona le ngwana, ka kgokagano e nyenyane.
- Le ge e le gore ga se ya swanela go feta go godiša bana ka tirišano, e ka šoma ge batswadi ba hwetša go le thata go boledišana ntle le thulano eupša ba sa dutše ba etiša pele bophelo bjo bobotse bja ngwana.

BOTSWADI MMOGO TŠEO DI THANGANAGO

- E hlaolwa ka dingangišano tše di tšwelago pele, poledišano e fokolago le go hloka tirišano magareng ga batswadi.
- Mokgwa wo o kgoma bophelo bjo bobotse bja maikwelo bja ngwana gampe, o ba bakela kgateletšego le kgakanego.
- Go tloga tswalanong yeo e thulanago ke senotlelo sa go godiša batswadi mmogo ka mo go atlegago.

MEHOLA GO NGWANA LE BATSWADI

YA THE NGWANA

- **TŠHIRELETŠO YA MAIKUTLO:** Ge bana ba bona batswadi ka bobedi ba dirišana, ba ikwa ba šireletšegile kudu e bile ga ba tshwenyeye kudu ka diphetogo tšeo di diregago ka lapeng la bona.
- **DITHUTO TŠEO DI SA BEGO:** Go godiša bana gotee go thuša go hloma mekgwa ya ka mehla, go nea bana maikwelo a go tsepama magareng ga malapa ka bobedi.
- **DIKAMALANO TŠEO DI PHETILENG:** Go godiša batswadi mmogo ka mo go atlegago go godiša ditswalano tše dibotse magareng ga ngwana le batswadi ka bobedi, go fokotša maikutlo a go ipona molato goba go nyakega ga go "kgetha mahlakore."
- **TLHABOLOLO E KAONE:** Bana ba na le tshekamelo ya go šoma gakaone dithutong, tša leago le maikwelong ge batswadi ba bona ba šoma gotee, e lego seo se fokotšago thulano.

BAKENG SA BATSWADI

- **KGATELELO E FOKOTŠETŠWEGO:** Poledišano e kwagalago le boikarabelo bjo bo abelanwago di fokotša kgatelelo le kgateleletšego, e lego seo se dirago gore go ba motswadi mmogo go laolege kudu.
- **BOIKARABELO bjo bo LEKANETŠEGO :** Batswadi ka bobedi ba tlaleletša kgodišong ya ngwana, ba kgonthišetša gore ga go le o tee yo a ikwago a imelwa ke boikarabelo ka moka.
- **DIKAMANO TŠEO DI PHETILENG:** Botswadi mmogo bo beakanya sefala sa poledišano ye botse le go rarolla mathata, go hlola tswalano ye boreledi magareng ga batswadi ka morago ga karogano.
- **TLHOKOMELIŠA GO NGWANA:** Ka go etiša pele bophelo bjo bobotse bja ngwana, batswadi ba phema dithulano tšeo di sa nyakegego, ba ba dumelela go tsepamiša kgopolo go seo e lego sa bohlokwa e le ka kgonthe.

GO BEA DITEBELELO TŠA KGONTHE

Thulaganyong le ge e le efe ya go godiša bana gotee, go bea ditebelelo tša kgonthe go bohlokwa kudu . Go arogana go ka tliša ditlhohlo tša maikwelo le tša dithulaganyo , gomme go letela phethego go ka lebiša go nyamišweng. Ka go bea ditebelelo tša kgonthe, batswadi-gotee ba ka aga tswalano e kwanago kudu yeo e holago yo mongwe le yo mongwe yo a akaretšwago, kudu-kudu ngwana.

- **GO AMOGELA GO SE PHETHEGE:** Kwešiša gore batswadi ka bobedi ba tla dira diphošo; se bohlokwa ke go boloka bophelo bjo bobotse bja ngwana le go ithuta diphošong tšeo.
- **GO BE LE TEKANYETŠO:** Bophelo bo a fetoga, gomme go swanetše go ba bjalo le ka thulaganyo ya gago ya go godiša bana gotee . Bulegela go beakanya dithulaganyo goba mekgwa ya go dira dilo ge dinyakwa tša ngwana di dutše di tšwelela.

- **GO TSEPAMIŠA GO NGWANA:** Boloka dithulano tša motho ka noši ka thoko gomme o tsepamiše maiteko a gago go seo se lego kaone go ngwana, gaešita le ge go bolela go kwanantšha le motswadi yo mongwe.

Dikarolo tša Botswadi mmogo

GO HLAKA GA DIKAROLO TŠA BOTSWADI

Go ba le dikarolo tše di kwagalago tša botswadi go bohlokwa bakeng sa go ba motswadi mmogo ka katlego . Ge batswadi ka bobedi ba kwešiša boikarabelo bja bona le ditebelelo tša bona, go fokotša thulano, go godiša tirišano le go kgonthišetša gore dinyakwa tša ngwana di fihlelelwa ka mo go atlegilego . Ke kamoo o ka hlomago go hlaka dikarolong tša botswadi:

1. HLOLA MAIKARABELO A BOTSWADI A BOTSWADI

- Hlaola Mafelo a Motheo: Mafelo a bohlokwa a ka akaretša thuto, tlhokomelo ya maphelo, kgalemo, mediro ya ka ntle ga thuto, dinamelwa, le mekgwa ya letšatši le letšatši (mohlala, pele ga go robala, dijo).
- Hlakiša Dikarolo tša go Tšea Diphetho: Laola gore ke diphetho dife tšeo di swanetšego go tšewa ka mohlakanelwa (mohlala, tlhokomelo ya kalafo, dikgetho tša thuto) le gore ke dife tšeo di ka swarwago ka go ikemela ke motswadi o tee (mohlala, diphetho tša letšatši le letšatši).
- Ngwala Dikarolo: Go ba le tokomane ye e ngwadilwego yeo e hlalošago maikarabelo a go ka thibela go se kwešišane le go fa batswadi ka bobedi go hlaka.

2. LELEKANYA KA DIFILOSOFI TŠE KGOLO TŠA BOTSE

- Dumelelana ka Kgalemo le Melao: Go nea go se fetoge bakeng sa ngwana, batswadi ka bobedi ba swanetše go ba letlakaleng le tee mabapi le mekgwa ya tayo, melao ya nako ya skrine, pele ga go robala le melawana ya mošomo wa gae.
- E-ba yo a sa fetogego Magareng ga Malapa: Le ge lapa le lengwe le le lengwe le ka ba le diphapano tše dinyenyane, diphetho tše dikgolo tše bjalo ka kiletšo ya mosepelo, ditebelelo tša thuto le ditekanyetšo tša boitshwaro di swanetše go dumelelana bakeng sa go thibela kgakanego bakeng sa ngwana.

3. BOLOKA GO TEKANYETŠWA

- Tlwaelana le Tlwaelano Ge go Nyakega: Bophelo bo a fetoga, gomme go bjalo le ka boikarabelo . Batswadi ka bobedi ba swanetše go dula ba feto-fetoga le maemo ge ditiragalo tšeo di sa letelwago di direga, tše bjalo ka diphetogo dithulaganyong tša mošomo, bolwetši goba maemo a tšhoganetšo . Bokgoni bja go pivot ntle le thulano ke senotlelo sa go atlega go ba batswadi mmogo.

GO HLOLA KAROGANYO YA MOŠOMO YE E LOKILEGO

Go kgonthišetša karoganyo e lokilego ya mešomo ya botswadi go thuša go phema go fišwa ke mošomo le sekgopi . Ge maikarabelo a abelanwa ka go lekana, batswadi ka bobedi ba ka ikwa ba kgatha tema kudu le go thekgwa dikarolong tša bona.

1. LEKODIŠA MEŠOMO YEO E LEGO GONA

- **Lenaneo la Mešomo ya Bjale:** Hlala lenaneo la mešomo ka moka ya botswadi, go swana le go tlogela sekolo, go ya ngakeng, go lokišetša dijo, thušo ya mošomo wa gae le mediro ya ka ntle ga thuto.
- **Ela hloko Maikarabelo a Mangwe:** Ela hloko maitlamo a mošomo, mediro ya ka gae le nako ya motho ka noši bakeng sa motswadi yo mongwe le yo mongwe . Se se nea seswantšho se se kwagalago sa seo motswadi yo mongwe le yo mongwe a šetšego a se dira le moo go ka nyakegago diphetogo.

2. HLOLA LENANEO LE LE LEKANANG

- **Aroganya Mešomo go ya ka go ba gona:** Abela mešomo go ya ka gore ke mang yo a nago le nako ye ntši goba go fetofetoga le maemo matšatšing a itšego goba dibeke . Ka mohlala, ge e ba motswadi yo mongwe a e-na le lenaneo la mošomo leo le ka bolelelwago pele kudu, a ka swaragana le mešomo e mentši ya ka mehla, mola motswadi yo mongwe a tšea mešomo mafelo-bekeng goba mantšiboa.
- **Lekola gape Nako le Nako:** Maemo a bophelo a a fetoga, ka fao go bohlokwa go sekaseka nako le nako karoganyo ya mošomo le go beakanya ge go nyakega. Ge bana ba dutše ba gola, dinyakwa tša bona le tšona di a fetoga, e lego seo se ka nyakago gore go fetošwe boikarabelo.

3. BALANCE MEŠOMO E KGOLO LE E MENYANA

- **Phema go se lekalekane:** Netefatša gore motswadi o tee ga a feleletše a dira mešomo ka moka ye mennyane, yeo e dirwago kgafetšakgafetša (mohlala, go hlatswa diaparo, thušo ya mošomo wa gae), mola yo mongwe a swaragana fela le ditiragalo tše kgolo (mohlala, dikopano tša sekolo goba maikhutšo). Se se ka lebiša go kabo ye e sa lekalekanego ya mošomo.
- **Hlompha Seabe sa Motswadi yo Mongwe le yo Mongwe:** Bobedi mediro e megolo le e menyenyane e bohlokwa ka mo go swanago go godišeng ngwana . Batswadi ka bobedi ba swanetše go amogela le go hlompha maiteko ao yo mongwe a a dirago, gaešita le ge mediro ya motswadi yo mongwe e sa bonagale kudu.

GO LEMOGA MATLA LE MAFOKODI A MOTSWADI YO MONGWE LE YO MONGWE

Go amogela matla le mafokodi a motswadi yo mongwe le yo mongwe go dumelela karoganyo e atlegago kudu ya mešomo ya botswadi . Ka go bapala ka matla a motswadi yo mongwe le yo mongwe, o ka kgonthišetša tirišano e leka-lekanego ya botswadi-gotee.

1. LEKODIŠA MATLA MO DITSELA TŠA GO TSWADIŠI

- **Hlaola Bokgoni bja Tlhago:** Motswadi yo mongwe a ka ba a phagametše go rulaganya ditiragalo tša sekolo le go laola lenaneo, mola yo mongwe a ka ba kaone tabeng ya go swaragana le thekgo ya maikwelo goba mediro ya go hlama . Ahlaahla le go diriša matla a.
- **Diriša Bokgoni ka go Go hola:** Ka mohlala, ge e ba motswadi yo mongwe a le yo mogolo tabeng ya go swaragana le ditaba tša tša kalafo goba go ba gona

dipeeletšong, a ka ikarabela ka diphetho tšeo di tswalanago le tša maphelo, mola yo mongwe a swaragana le mešomo ya thuto.

2. LEMOGA MAFOKODI LE GO BEA DITEBELELO

- **Botega ka Dithibelo:** Ge e ba motswadi o tee a katana le mešomo e itšego (mohlala, go laola ditšhelete bakeng sa ditshenyagalelo tšeo di tswalanago le sekolo goba go dula o le ka godimo ga mošomo wa gae), go bohlokwa go botega le go hwetša tsela ya go abela goba go thekga bofokodi bjoo.
- **Neela Thekgo Moo go Nyakegago:** Go lemoga bofokodi ga go bolele gore motswadi yo mongwe o swanetše go tšea taolo ka mo go feletšego. Go nea thekgo, go swana le dikgopotšo goba go arola modiro ka dikarolo tše dinyenyane tšeo di laolegago, go ka thuša go fokotša kgateletšego go batswadi ka bobedi.

3. TLATSETSE DITSELA TŠA BOTSADI TŠA BONGWE

- **Hwetša Tekatekano:** Ge e ba motswadi yo mongwe a le thata kudu mola yo mongwe a iketlile kudu, hwetša tsela ya magareng yeo e holago ngwana. Mekgwa e fapa-fapanego ya botswadi e ka tlaleletšana, eupša batswadi ka bobedi ba swanetše go boledišana le go dumelelana mabapi le kamoo ba ka batamelago maemo a fapanego.
- **Diriša Matla a Maikwelo:** Ge e ba motswadi o tee a na le kwelobohloko kudu goba a dumelelana le maikwelo, a ka ba kaone tabeng ya go swaragana le dinyakwa tša maikwelo tša ngwana dinakong tše di hlohago . Motswadi yo mongwe a ka ba a atlegago kudu tabeng ya go bea melao le mekgwa ya ka mehla, a nea thulaganyo ge go nyakega.

GO HLAMA LENANEO LA BOTSWADI

Lenaneo leo le lebanego le bana, leo le feto-fetogago le maemo le bohlokwa bakeng sa go kgonthišetša gore dinyakwa tša ngwana wa gago di dula e le tša bohlokwa mola batswadi-gotee ka bobedi ba ka abelana nako le boikarabelo . Nepišo e swanetše go ba go hloleleng mokgwa wo o thekgago bophelo bjo bobotse bja ngwana, go tsepama le lethabo.

1. E TSA PELE THUTA YA NGWANA LE DINYAKWA

- **Dula o gopola go Tsepama:** Bana ba atlega ka mokgwa wa ka mehla, ka gona go bohlokwa go aga lenaneo leo le bolokago go se fetoge medirong ya bona ya letšatši le letšatši, go swana le sekolo, mošomo wa gae, pele ga go robala le dithuto tša ka ntle ga thuto.
- **Ela hloko Megato ya Kgolo:** Nywaga ya ngwana, go tsena sekolo le mediro ya leago di swanetše go hlahla lenaneo . Go bana ba banyenyane, go tsepama le diphetho tša kgafetšakgafetša e ka ba tša bohlokwa kudu, mola bana ba bagolo ba ka ba le dialmanaka tša sekolo le tša leago tšeo di swaregilego kudu tšeo ba swanetšego go di amogela.

2. HLABA LENANEO LA MOTHEO YEO E HLOMILWEGO

- **Thoma ka Matšatši a Beke le Mafelo-beke:** Hlaola moo ngwana a tlogo go ba gona ka matšatši a sekolo go bapetšwa le mafelo-beke . Dithulaganyo tše dingwe tše di tlwaelegilego ke go fapantšha mafelo-beke goba go aroganya beke

(mohlala, motswadi yo mongwe o na le ngwana ka Mošupologo go ya go Laboraro, gomme yo mongwe o na le Labone go ya go Sontaga).

- **Abelana Mešomo ya Bohlokwa ya Letšatši le Letšatši:** Ge e ba batswadi ka bobedi ba le kgaufsi, nagana ka go abelana boikarabelo bjo bo swanago le go tlogela sekolo, go tšea batho goba go ba gona medirong ya ka ntle ga thuto.

3. DUMELELA GO TEKANYETŠA

- **Aga Nako ya go Tekateka:** Tlogela sebaka lenaneong bakeng sa diphetogo ka baka la ditiragalo tšeo di sa letelwago, tše bjalo ka diprotšeke tša sekolo, ditiragalo tša dipapadi goba diphetogo dithulaganyong tša mošomo . Go fetofetoga le maemo go thibela thulano ge diphetogo di nyakega.
- **Itokišetša Diphetogo Bophelong bja Ngwana:** Ge ngwana wa gago a dutše a gola, mediro ya gagwe le didiko tša gagwe tša leago di tla tšwelela, e lego seo go bonagalago se tla nyaka gore o fetoše lenaneo ge nako e dutše e e-ya . Bulegela go šoma gape mokgwa wo gore o swane le maemo a mafsa.

1. RULLANA DITLHAHLOBO TŠA KA MEHLA

- **Boeletša Lenaneo Nako le Nako:** Beakanya dinako tša ka mehla (mohlala, dikgweding tše dingwe le tše dingwe tše tshela) tša go hlahloba lenaneo le motswadi-gotee le wena . Se se kgonthišetša gore batswadi ka bobedi ba letlakaleng le tee gomme ba ka rarolla dinyakwa le ge e le dife tšeo di tšwelelago.

GO LAOLA MATŠATŠI A MAIKHUTŠO, MATŠATŠI A MATSWALO LE MAIKHUTŠO

Mabaka a kgethegilego a bjalo ka matšatši a maikhutšo, matšatši a matswalo le maikhutšo gantši a nyaka kgokagano e oketšegilego magareng ga batswadi-gotee . Go hloma ditlhahlo tše di kwagalago e sa le pele go thuša go phema go se kwešišane gomme go dumelela ngwana go thabela ditiragalo tše le batswadi ka bobedi.

1. ALTERNATE KAPA SHARE MAJOR MAIKUTSO

- **Ngwaga le Ngwaga ka go Nyona:** Mokgwa wo o tlwaelegilego ke go fapantšha matšatši a maikhutšo a magolo ngwaga o mongwe le o mongwe (mohlala, motswadi yo mongwe o na le Keresemose ka mengwaga ye e lekanago, gomme yo mongwe o na le Keresemose ka mengwaga ye e sa tlwaelegago).
- **Aroganya Letšatši:** Bakeng sa matšatši a maikhutšo a bjalo ka Paseka goba Keresemose, batswadi ba bangwe ba gotee ba kgetha go aroganya letšatši e le gore ngwana a fetše karolo ya letšatši le motswadi yo mongwe le yo mongwe . Se se šoma gabotse ge batswadi ba dula kgauswi le yo mongwe le yo mongwe gomme ba kgona go kgokaganya ka thelelo.
- **Ela hloko Ditšo:** Lemoga ditšo tša lapa la motswadi yo mongwe le yo mongwe gomme o leke go di amogela . Ge e ba lapa la motswadi yo mongwe le e-na le setšo sa kgale ka letšatši le itšego la maikhutšo, nagana ka go le dumelela letšatšing leo le go dira nako le motswadi yo mongwe ka nako e fapanego.

2. RULAGANYA MAIKUTLO A PELE

- **Beakanya Dinako tša Maikhutšo:** Dira phetho ya kamoo nako ya maikhutšo e tlogo arolwa ka gona . Ka mohlala, motswadi yo mongwe le yo mongwe a ka hwetša dibeke tše pedi tša nako ya maikhutšo yeo e sa šitišwego le ngwana nakong ya go khutša ya selemo goba ya sekolo.

- **Boledišana ka pela:** Tsebiša motswadi yo mongwe nako e telele e sa le pele ka dithulaganyo tša maikhutšo bakeng sa go phema dithulano tša dithulaganyo . E-ba yo a kwagalago ka matsatši-kgwedi, mafelo le tsebišo ya go ikgokaganya le bona nakong ya leeto.
- **Hlompha Nako ya Motswadi yo Mongwe :** Phema go rulaganya maikhutšo ao a šitišago nako yeo e rulagantšwego ya motswadi yo mongwe, ka ntle le ge batswadi ka bobedi ba dumelelana le phetogo yeo.

3. KETEKKA MATSATSI A MATSWALO KA TIRIŠANO

- **Nagana ka Meketeko ya Mohlakanelwa:** Ge e ba go kgonega, batswadi-gotee ba ka keteka letšatši la matswalo la ngwana ba le gotee, kudu-kudu bakeng sa bana ba banyenyane bao ba ka ikwago ba lokologile kudu go ba le batswadi ka bobedi.
- **Go fapantšha goba go Aroganya Letšatši:** Ge e ba monyanya wa mohlakanelwa o sa kgonege, fapantšha gore ke mang yo a hwetšago ngwana ka letšatši la gagwe la matswalo ngwaga o mongwe le o mongwe, goba o arole letšatši gore batswadi ka bobedi ba kgone go fetša nako ba keteka.
- **Keteka ka Matsatši a Fapa-fapanego:** Ge go nyakega, motswadi o tee a ka keteka letšatši la matswalo la ngwana letšatši pele goba ka morago ga letšatši la kgonthe, a dumelela batswadi ka bobedi go ba le nako e nago le morero le ngwana.

4. HLOMISA LEANO LA MAIKUTLO LE MAIKUTLO KA GO NGWALA

- **E Beye Leanong la Botswadi-gotee:** Ngwala ditumelelano tša maikhutšo, tša letšatši la matswalo le tša maikhutšo thulaganyong ya gago ya go godiša bana gotee bakeng sa go fokotša dingangišano tša nakong e tlogo.
- **Tlwaela Ditiragalo tše Kgethegilego:** Bulegela go fetola matsatši a maikhutšo goba nako ya maikhutšo ge ditiragalo tše di kgethegilego di tšwelela, tše bjalo ka go kopana gape ga lapa, manyalo goba go aloga.

GO LEBANA LE DIPHETOGO TŠA LENANELO LA MOTSO TSO WA MAFELELO

Bophelo ga bo tsebje e sa le pele, gomme diphetogo tša motsotso wa mafelelo ga di phemege go godišeng batswadi mmogo . Go ba le leano la go swaragana le maemo a go kgonthišetša gore batswadi ka bobedi ba dula ba feto-fetoga le maemo le go phema thulano yeo e sa nyakegego.

1. KGOKAGANA DIPHETOGO KA PELE KA MO GO KGONEGAGO

- **Tsebiša Motswadi-gotee le yena Gatee-tee:** Ge e ba o swanetše go dira phetogo lenaneong, tsebiša motswadi yo mongwe kapejana ka mo go kgonegago . Se se ba dumelela nako ya go beakanya dithulaganyo tša bona ka noši.
- **Hlalosa Lebaka ka mo go kwagalago:** E-ba yo a kwagalago mabapi le lebaka leo ka lona phetogo ya lenaneo e nyakegago . Go sa šetšwe gore ke ka baka la mošomo, bolwetši goba tiragalo yeo e sa letelwago, go ba pepeneneng go thuša go aga go bota.

2. EBA YO A KWEŠIŠIŠI LE GO FETOŠA

- **Bulegela Dikgopelo:** Ge motswadi-gotee le wena a kgopela phetogo, e-ba yo a kwešišago le go ikemišetša go amogela ge go kgonega . Go feto-fetoga le maemo ke senotlelo sa go boloka tswalano e botse ya botswadi mmogo.

- **Dumelelana ka Nako ya go Ikeletša:** Ge e ba motswadi yo mongwe a swanetše go foša nako yeo e rulagantšwego le ngwana ka baka la phetogo ya motsotso wa mafelelo, boledišana kamoo o ka dirago nako yeo . Se se ka bolela go beakanya lenaneo ka moragonyana bekeng goba go oketša nako ya mafelo-beke.

3. HLOMA DITLHAHLO TŠA MAEMO A TŠHABANETŠO

- **Hlama Pholisi ya Motsotso wa Mafelelo:** Dira phetho e sa le pele kamoo o tlogo go swaragana le maemo a tšhoganetšo goba dikgopelo tša motsotso wa mafelelo . Go fa mohlala, dumelelana gore diphetogo tšeo e sego tša ka pela di swanetše go kgopelwa bonyane diiri tše 24 pele ga nako, mola diphetogo tše di akgofilego (mohlala, ka lebaka la bolwetši goba maemo a tšhoganetšo a mošomo) di ka swarwa ka go fetofetoga le maemo kudu.
- **Eba le Leano la Backup:** Hlaola gore ke mang yo a tlogo swara ngwana ge go ka direga gore batswadi ka bobedi ba sa kgone go mo hlokomela ka nako ye e itšego ka lebaka la maemo a tšhoganetšo (mohlala, rakgolo le makgolo goba setho sa lapa seo se botegago).

4. BOLOKA NGWANA A TSEBIŠETŠWA

- **Boledišana le Ngwana Diphetogo ka mo go Swanetšego:** Ge go e-na le phetogo ya lenaneo, e hlalose tše ngwana ka tsela yeo e swanetšego nywaga ya gagwe . Ba tsebiše gore ke ka lebaka la eng phetogo e direga le gore ba tla bona motswadi yo mongwe neng gape, go thibela kgakanego goba go tshwenyega.

5. ŠOMIŠA THEKNOLOTŠI BAKENG SA DITLHAHLOBO TŠA KA PELE

- **Bopa almanaka ya Google ye e abelanwago :** almanaka ye e abelanwago yeo e nago le matšatšikgwedi ka moka a bohlokwa le ditiragalo maphelong a lapa ka bophara, gammogo le matšatšikgwedi a ditiragalo tša sekolo, ketelo ya ngaka, dipeelano le ketelo ya go godiša ngwana.
- **Netefatša Diphetogo mo go Ngwala:** Le ge diphetogo di ahlaahlwa ka mogala, go a thuša go latela ka tiišetšo ye e ngwadilwego (mohlala, ka sengwalwa goba imeile) go efoaga kgakanego ka morago.

DIKAKANYOKGOLO TŠA DITŠHELETE

Go laola ditshenyagalelo tšeo di tswalanago le bana, go swaragana le ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago le go hloma ditumelelano tša thekgo ya bana ke dikarolo tše bohlokwa tša go godiša bana mmogo ka mo go atlegago . Ka go hlama leano le le kwagalago la tša ditšhelete, go godiša poledišano e bulegilego le go dula ba feto-fetoga le maemo, batswadi ka bobedi ba ka kgonthišetša gore dinyakwa tša ngwana di a fihlelelwa mola ba dutše ba boloka tswalano e phetšego gabotse ya go ba motswadi-gotee . Go hlaka le go hloka toka boikarabelong bja tša ditšhelete ga go thekge feela bophelo bjo bobotse bja ngwana eupša gape di tlaleletša go feto-fetogeng mo go dumelelanago ga batswadi gotee . Go lebelela gape ka mehla ditumelelano tše le maano a go dumelela go fetofetoga le maemo ge maemo a fetoga, go netefatša gore batswadi ka bobedi ba dula ba lekana ka boikgafo bja bona bja go thekga ngwana wa bona.

GO LAOLA DITSHENYAGALELO TŠE DI AMANAGO LE BANA

Go laola ditshenyagalelo tšeo di tswalanago le ngwana wa gago ke karolo e bohlokwa ya go godiša bana gotee . Go ba le leano le le kwagalago go thuša go phema dithulano le go kgonthišetša gore batswadi ka bobedi ba tsenya letsogo ka toka bophelong bjo

bobotse bja ngwana . Thulaganyo e swanetšego ya tša ditšhelete gape e nea ngwana go tsepama le tšhireletšego.

1. HLOLA DITSHELETE TŠA KA MEHLA TŠEO DI AMANANG LE BANA

- **Dinyakwa tša Motheo:** Tše di akaretša ditshenyagalelo tša letšatši le letšatši tše bjalo ka dijo, diaparo, madulo le dinamelwa.
- **Thuto:** Se se akaretša dithuto tša sekolo, ditlabakelo, mediro ya ka ntle ga thuto le go ruta . O se ke wa lebala maeto a tšhemo, diyunifomo tša sekolo goba diklase tše di kgethegilego.
- **Tlhokomelo ya tša maphelo:** Se se akaretša dipremiamo tša inšuranse ya tša kalafo, go etela ngaka ka mehla, tlhokomelo ya meno, dihlare tše di ngwadilwego ke ngaka le dikalafo tša tšhoganetšo tša kalafo.
- **Tlhokomelo ya bana:** Ela hloko tlhokomelo ya bana, mananeo a ka morago ga sekolo le bahlokamedi ba bana ge e ba batswadi ka bobedi ba šoma.
- **Boitapološo le Mešongwana ya Leago:** Dipapadi, dilo tše o di ratago, dithuto (mohlala, mmimo goba tantshi), le ditiragalo tša leago di swanetše go elwa hloko peakanyong ya gago ya ditšhelete.

2. HLOLA TSAMAIŠO YA DITSHELETE TŠEO DI ABELWAGO

- **Hloma Tekanyetšo:** Batswadi-gotee ba swanetše go dumelelana ka tekanyetšo ya kgwedi le kgwedi goba ya ngwaga bakeng sa ditshenyagalelo tše di tswalanago le bana . Se se akaretša go akanyetša ditshenyagalelo tša ditlabakelo tša sekolo, diaparo, tlhokomelo ya tša maphelo le mediro.
- **Aroganya Ditshenyagalelo ka Toka:** Laola kamoo o ka arolwago ditshenyagalelo ka gona . Batswadi ba bangwe ba kgetha go arola ditshenyagalelo ka 50/50, mola ba bangwe ba arola ditshenyagalelo go ithekgile ka megolo ya bona . Ka mohlala, ge e ba motswadi o tee a hwetša mogolo o mogolo kudu, ba ka akaretša tekanyo e phagamego ya ditshenyagalelo tše itšego . Boloka se se le pepeneneng ebile se le toka go efoga dingangišano tša ka moso.
- **Latela Ditshenyagalelo:** Šomiša didirišwa tša ditšhelete tše di abelanwago tše di dumelelago go latišiša ditshenyegelo tše di amanago le bana . Se se netefatša gore batswadi ka bobedi ba dula ba tsebišwa gomme ba kgona go latela meneelo ya bona.

3. HLAKISA KE MANG YO A LEFAGO KA ENG

- **Abela Boikarabelo:** Dira phetho ya gore ke mang yo a tlogo go lefa ditshenyagalelo tše itšego . Ka mohlala, motswadi yo mongwe a ka lefelela ditlabakelo tša sekolo, mola yo mongwe a swaragana le ditshenyagalelo tša kalafo . Karoganyo ye e kwagalago ya maikarabelo e thibela kgakanego le dingangišano.
- **Diriša Tshepedišo ya Pušetšo:** Ge e ba motswadi yo mongwe a akaretša ditshenyagalelo tše dikgolo (mohlala, dithuto, tefo ya tša kalafo), go swanetše go ba le tumelelano e kwagalago mabapi le kamoo motswadi yo mongwe a tlogo go

bušetša kabelo ya gagwe ka gona . Se se ka dirwa kgwedi le kgwedi goba kotara go nolofatša dithulaganyo tša tefelo.

MAANO A GO SWARA DITSHENYAGALELO TŠE DI SA LETELWAGO

Ditshenyagalelo tšeo di sa rulaganyetšwago ga di phemege go godišeng batswadi mmogo . Go sa šetšwe gore ke boemo bja tšhoganetšo bja tša kalafo, tefo ya sekolo yeo e sa letelwago goba tiragalo ya motsotso wa mafelelo ya ka ntle ga thuto, batswadi ka bobedi ba swanetše go ba le maano ao a beilwego bakeng sa go swaragana le maemo a bjalo ka go iketla le ka bokgoni.

1. HLOMA SETŠHELETE SA TŠHOGANETŠO

- **SETŠHELETE SA MOHLOMANO SA TŠHOGANYO:** Nagana ka go hloma akhaonto ya mohlakanelwa ya go boloka tšhelete yeo e neetšwego ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago tšeo di tswalanago le bana . Batswadi ka bobedi ba ka tsenya letsogo ka mehla (mohlala, kgwedi le kgwedi) go aga sešireletši sa maemo a tšhoganetšo a go swana le ditshenyagalelo tša kalafo, maeto a akgofilego, goba ditshenyagalelo tša sekolo tšeo di sa letelwago.
- **DITŠHELETE TŠA TŠHELETE TŠA TŠHOGANTŠI TŠA MOTHO:** Ka mo go fapanego, motswadi yo mongwe le yo mongwe a ka boloka letlole la gagwe la tšhoganetšo . Ge ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago di tšwelela, batswadi ka bobedi ba ka tšea tšhelete go tšwa diakhaontong tše go swaragana le ditshenyagalelo ka go lekana.

2. LEANO LA MAEMO A TŠHOGANTŠO A BONGAKA

- **INSHORENSE YA BOKGONI:** Netefatša gore ngwana o akaretšwa ke inšorensense ya maleba ya tša kalafo . Bontšha gore ke mang yo a tlogo go lefa dipremiamo tša inšuransense le gore ditshenyagalelo tša ka ntle ga potla di tla arolwa bjang . Batswadi ba bangwe ba ka dira phetho ya go arola ditshenyagalelo tša kalafo ka go lekana, mola ba bangwe ba ka di arola go ithekgile ka letseno goba mabaka a mangwe.
- **LOKIŠETŠA DITSHELETE TŠEO DI SA INŠORETŠWEGO:** Ga se ditshenyagalelo ka moka tša kalafo tšeo di ka akaretšwago ke inšorensense (mohlala, di- brace, kalafo) . E-ba le tumelelano yeo e lego gona ya kamoo o ka laolago ditshenyagalelo tše ge di tšwelela, go swana le go arola ditshenyagalelo go ya ka phesente goba letseno leo le beilwego e sa le pele.

3. HLOMA DITLHAHLO TŠA DITSHELETE TSA SEKOLO LE TŠA MEŠOMO TŠEO DI SA LETEGO

- **KGOKAGANA KA pela:** Ge ditshenyagalelo tša sekolo goba tša modiro tšeo di sa letelwago di tšwelela (mohlala, leeto la ka klaseng goba tefo ya go ingwadiša dipapadi), tsebiša motswadi yo mongwe ka pela ka mo go kgonegago . Poledišano ye e bulegilego ke senotlelo sa go laola ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago le go fokotša thulano.
- **AHLAHISANA DIKGETHO TŠA GO KGARETŠA:** Dumelelana ka leano la kamoo o ka akaretšago ditshenyagalelo tše ge di tšwelela . Ka mohlala, batswadi ka

bobedi ba ka dumela ka karoganyo ya diphesente yeo e beilwego e sa le pele bakeng sa ditefelo le ge e le dife tša sekolo tšeo di sa letelwago, goba motswadi yo mongwe a ka swaragana le mehuta e itšego ya ditshenyagalelo mola yo mongwe a akaretša tše dingwe.

4. HLOMA KGOKAGANO YE E HLOKAGO

- **HLA TSAMAIŠO YA TSEBISO:** Hloma mokgwa wa go tsebišana ka ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago . Se e ka ba ka sengwalwa, imeile, goba tirišo ya botswadi mmogo yeo e abelanwago moo ditshenyagalelo di ka ngwalwago le go ahlaahlwa.
- **ŠOMIŠA FOMATE YEO E SA SUMELANG:** Ge o tsebiša motswadi yo mongwe ka ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago, akaretša dintlha ka moka tše di nyakegago: mohuta wa ditshenyagalelo, tšhelete le ditokomane le ge e le dife tša thekgo (mohlala, ditšhelete tša go lefelwa, dirasiti) . Go ba pepeneneng mo go thuša go laola le go rarolla ditshenyagelo ka toka.

5. RERIANA LE GO KWANELANA

- **IKETELELA GO RERIANA:** Ge e ba go tšwelela ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago gomme motswadi o tee a sa kgone go akaretša karolo ya gagwe, bulegela ditherišano . Ka mohlala, motswadi yo mongwe a ka dumela go lefa tšhelete e nyenyane mo nakong ye e le go ananya bakeng sa go swaragana le ditshenyagalelo tše oketšegilego nakong e tlogo.
- **HLOMA TSHEPEDIŠO YA THAROLLO YA DITLHAHLOBO:** Dumelelana ka mokgwa wa go rarolla dingangišano ka ga ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago . Se se ka akaretša botsenagare goba poledišano le motho wa boraro yo a sa tšee go lehlakore ge e ba go se kwane go tšwelela gantši.

TLHOKOMELO YA BANA

Mothopo: Weposaete ya Kgoro ya Toka (<https://www.justice.gov.za/vg/mnt.html>).

Tlhokomelo ke tlamo ya go nea motho yo mongwe, mohlala ngwana yo monyenyanane, dintlo, dijo, diapar, thuto le tlhokomelo ya tša kalafo, goba ditsela tšeo di nyakegago bakeng sa go nea motho yoo dilo tše tše bohlokwa . Mošomo wo wa molao wa go hlokomela o bitšwa 'mošomo wa go hlokomela' goba 'mošomo wa go thekga'.

KE MANG YO A SWANETŠEGO GO NEA TLHOKOMELO?

Mošomo wa go boloka o theilwe tswalanong ya madi, go godišwa ga bana goba taba ya gore bao ba amegago ba nyalana.

Ngwana o swanetše go thekgwa goba go hlokomelwa ke:

- batswadi ba gagwe, e ka ba ba nyetše, ba dula mmogo, ba arogane goba ba hlalane, go akaretšwa batswadi bao ba amogetšego ngwana; le/goba
- borakgolo le bomakgolo ba gagwe, go sa šetšwe gore batswadi ba ngwana ba be ba nyalana goba go se bjalo . Lega go le bjalo, se se fapana go ya ka taba e nngwe.
- Mošomo wa go thekga setho sa lapa ga o lekanyetšwe go thekgeng ngwana . Setho sefe goba sefe sa lapa, go sa šetšwe mengwaga ya sona, se ka kgopela setho sefe

goba sefe sa lapa gore se mo thekge goba se mo hlokomele, ge fela maemo a mabedi a a latelago a fihlelelwa:

- Setho sa lapa seo se bovelago gore se thekgwa ga se kgone go itlhokomela.
- Setho sa lapa seo go kgopelwago tlhokomelo go sona se kgona go lefelela tlhokomelo yeo e kgopelwago.
- Senyakwa se segolo sa teko ya bokgoni ke gore motho yo a nago le maikarabelo a go lefa tlhokomelo o swanetše go ba le MEANS gomme tlhokomelo yeo e kgopelwago e swanetše go ba YEO E LOKAGO.

KE DITSHENYAGALELO DIFE TŠEO DI KA KGOPELWAGO?

O ka kgopela thekgo ye e kwagalago yeo e nyakegago bakeng sa go nea ngwana goba motho yo mongwe yo a nago le tokelo ya go hwetša tlhokomelo bophelo le kgodišo e swanetšego . Se se akaretša go aba dinyakwa tša go swana le dijo, diaparo le dintlo, gammogo le go lefa thuto ya maleba.

Kgorotsheko e ka laela gape tate go tsenya letsogo go tefelo ya ditshenyagalelo tša go beakanya le tlhokomelo go tloga ka letšatšikgwedi la matswalo a ngwana go fihla letšatšikgwedi leo taelo ya tlhokomelo e filwego ka lona.

Kgorotsheko e ka fa gape taelo ya tefelo ya ditshenyagalelo tša kalafo, goba e ka laela gore ngwana a ngwadišwe sekemeng sa kalafo sa yo mongwe wa mekgatlo bjalo ka motho yo a ithekgilego ka yena. Go kgontšha kgorotsheko go fa taelo ya tlhokomelo ye e lokilego, mahlakore ka bobedi a swanetše go fa kgorotsheko bohlatse bja ditshenyagalelo tša bona.

Pono ya gago ka boitshwaro bja motswadi yo mongwe ga e na mafelelo go tshwanelo ya bana ba gago ya go hwetša tšhelete ya tlhokomelo . O sa swanetše go lefa tlhokomelo, gaešita le ge motswadi yo mongwe:

- o a itshola
- e akaretšwa tswalanong e nngwe
- ga e go dumelele go bona bana goba
- ge e ba ka morago mokgatlo le ge e le ofe o e-na le bana ba oketšegilego.

Mošomo wa gago wa go lefa tlhokomelo le tokelo ya gago ya go fihlelela bana ba gago ke ditaba tše pedi tše di aroganego ka mo go feletšego gomme e nngwe ga e na tswalano le e nngwe . Go feta moo, bana ba mokgatlo le ge e le ofe ga ba tutuetše mošomo wa go thekga . Le ge go le bjalo, tšhelete ya tlhokomelo yeo e swanetšego go lefelwa e ka fetošwa ke kgorotsheko ge e le gore yo mongwe wa bao ba amegago a swanetše go tliša kgopelo ye bjalo.

MEGATO YEO O SWANETŠEGO GO E LATELA GO DIRA KGOPELO YA TLHOKOMELO

- Dira kgopelo ya tlhokomelo kgorong ya tsheko ya mmasepala seleteng seo o dulago go sona.
- Ge o belaela, kgorotsheko ya lefelong la geno e tla go botša gore ke kgorotsheko efe yeo o swanetšego go dira kgopelo ya tlhokomelo.

- Eya kgorong ya tsheko ye e lebanego gomme o tlatše le go romela [J101, Foromo ya A: Kgopelo ya taelo ya tlhokomelo](#).
- Go tlaletša go foromo ye e tladitšwego, romela bohlatse bja letseno la gago la kgwedi le kgwedi le ditshenyagalelo, go swana le dirasiti tša go reka dijo, ditefelo tša mohlagase le/goba tefo ya rente.
- Kgorotsheko e tla bea letšatšikgwedi leo ka lona wena le mongangišwa (motho yo o nyakago go mo lefa tlhokomelo) le swanetšego go ya kgorong ya tsheko.
- Mohlankedi wa tlhokomelo le monyakišiši ba tla nyakišiša tleleimi ya gago gomme ba lebelela maemo a gago.
- Kgorotsheko e tla fa samane (lengwalo leo le laelago motho go tla kgorong ya tsheko) go mongangišwa (motho yo tleleimi e tlišwago kgahlanong le yena) gore a tšwelele kgorong ya tsheko ka letšatšikgwedi le le itšego go ahlaahla taba yeo.
- Ke moka mongangišwa o na le kgetho magareng ga go dumela go lefa tlhokomelo bjalo ka ge go boletšwe, goba go phenkgišana ka taba yeo kgorong ya tsheko.
- Ge mongangišwa a dumela go lefa tlhokomelo bjalo ka ge go boletšwe, mmasepala o tla sekaseka ditokomane tše di lebanego . Ke moka o tla dira taelo, gomme a ka tšea sephetho sa go dira bjalo ntle le go nyaka gore bao ba amegago ba tšwelele kgorong ya tsheko.
- Ge motho yo go thwego o na le maikarabelo a go lefa tlhokomelo a sa dumele go ntšhwa ga taelo, o swanetše go tšwelela kgorong ya tsheko, moo bohlatse bjo bo tšwago go mahlakore ka bobedi le dihlatse tša bona bo tlogo theeletšwa.
- Ge kgorotsheko e hwetša motho yoo a na le maikarabelo a go lefa tlhokomelo, e tla dira taelo ya gore tšhelete ya tlhokomelo yeo e swanetšego go lefelwa. Kgorotsheko e tla laetša gape gore ditefelo tša tlhokomelo di swanetše go dirwa neng le bjang.
- Kgorotsheko e ka laela gore tšhelete ya tlhokomelo e lefelwe ka ye nngwe ya ditsela tše di latelago:
 - Kantorong ya mmasepala wa selegae goba ofising efe goba efe ye nngwe ya mmušo yeo e kgethetšwego morero wo
 - Ka gare ga akhaonto ya pankha goba ya mokgatlo wa go aga yeo e kgethilwego ke motho yo a amegago
 - Thwii go motho yo a nago le maswanedi a tšhelete yeo
 - Ka taelo yeo e laelago mongmošomo wa motho yo a nago le maikarabelo a go lefa tlhokomelo go goga tefo ya tlhokomelo thwii moputsong wa mošomi, go ya ka Molao wo mofsa wa Tlhokomelo wa 1998.

GO FETOLA PALO YA TLHOKOMELO

O ka kgopela gore tšhelete yeo e lefilwego bakeng sa tlhokomelo e oketšwe goba e fokotšwe, e ka ba ka gobane e fetogile yeo e sa lekanego goba ka gobane o se sa kgona go lefa tšhelete yeo ya tlhokomelo.

Megato yeo o swanetšego go e latela

• Ge e ba o le motho yo a amogelago tlhokomelo:

- Dira kgopelo kgorong ya tsheko ya mmasepala yeo e lego seleteng seo wena bjalo ka mokgopedi le ngwana le dulago goba le dulago go sona.
- Tlatša foromo ya kgopelo ya maleba gomme o e romele, mmogo le pegu ya letseno le tšhomišo, go mohlankedi wa tlhokomelo.

• Ge e ba o le motho yo a lefago tlhokomelo eupša a se sa kgona go lefelela tšhelete yeo:

- Dira kgopelo ya taelo ya go fokotša/phapano ofising ya mmasepala moo taelo ya gago ya tlhokomelo e dirilwego gona.
- Tlatša foromo ya maleba gomme o e romele go mohlankedi wa tlhokomelo.
- Romela pegu ye e feletšego ya letseno le tšhomišo, gammogo le pegu yeo e hlalošago mabaka a kgopelo, go mohlankedi wa tlhokomelo go sa šetšwe gore o moamogedi goba molefela tšhelete ya tlhokomelo . Tshepetšo ye e swanago le ge teleimi ya tlhokomelo e hlongwa la mathomo e tla latelwa ka morago.

BOHLOKWA BJA MELLWANE GO BOTSWADI MMOGO

Go bea mellwane e kwagalago go godiša bana gotee go bohlokwa bakeng sa go hlola tswalano e phetšego gabotse le e šomago magareng ga batswadi ka morago ga go arogana goba tlhalo . Mellwane e thuša go hlaloša dikarolo, go hloma mellwane le go boloka tlhompho, tšeo ka moka di tlaleletšago go fokotšeng thulano le go godiša tikologo ye botse go ngwana.

Mellwane ke leswika la sekhutlo la go godišana ka mo go atlegago ka gobane e dumelela batswadi ka bobedi go dirišana ka tsela yeo e šireletšago ngwana, e fokotšago thulano le go boloka tlhomphano . Di hlola sebopego, di tšwetša pele maphelo a maikutlo, le go fa tlhako ye e nyakegago ya tswalano ye e atlegilego ya botswadi mmogo.

1. E KGATELETŠA GO TSELA GA MAIKUTLO

Mellwane e dumelela batswadi go laola dikarabelo tša bona tša maikwelo ka go hlama ditlhahlo tše di kwagalago mabapi le seo e lego boitshwaro bjo bo amogelegago . Se se thibela go raragana ga maikutlo goba ditaba tša tswalano ya kgale gore di se tšwelele gape, se thuša batswadi go lebiša tlhokomelo pakaneng ya bona yeo ba e abelanago: bophelo bjo bobotse bja ngwana wa bona.

2. E FOKOTŠA THULAGANYO

Mellwane yeo e hlalositšwego gabotse e fokotša go se kwešišane le dikgokagano tše di fošagetšego . Ge batswadi ka bobedi ba tseba seo se letetšwego go bona, ga go bonagale ba tshela mela yeo e ka lebišago dingangišanong goba dithulanong tše di sa nyakegego . Go fa mohlala, mellwane yeo e dikologilego kgokagano (mohlala, go lekanyetša dipoledišano ditabeng tše di amanago le bana) e thibela dipoledišano go ba tša motho ka noši le go gola go ba dingangišano.

3. E ŠIRELETŠA NGWANA

Bana ba holwa ke go se feto-fetoge le tšhireletšego ya maikwelo, e lego seo mellwane e thušago go se nea . Ka go boloka ditaba tša batho ba bagolo di arogane le go kgonthišetša gore motswadi yo mongwe le yo mongwe o hlompha nako ya go godiša yo mongwe le taolo ya gagwe, mellwane e thibela bana go swarwa gare goba go pepentšhwa thulanong ya batswadi.

4. E HLOMA DIKAROLO LE MAIKARABELO A HLOKEGILEGO

Mellwane e hlalosa gabotse tema yeo motswadi yo mongwe le yo mongwe a e kgathago bophelong bja ngwana . Se se akaretša maikarabelo a go swana le gore ke mang yo a swarago dikarolo tše itšego tša tlhokomelo ya ngwana (mohlala, diphetho tša kalafo, go tsena sekolo) le dintlha tša dithulaganyo tša go swana le nako ya botswadi goba meneelo ya ditšhelete . Ge dikarolo tše di hlomilwe gabotse, batswadi-gotee ba ka šoma gotee ka thelelo kudu ntle le go feta ka mo go feteletšego goba go baka kgakanego.

5. E KGOTLETŠA KGOKAGANO YE E FETILENG

Ge mellwane e le gona, poledišano magareng ga batswadi-gotee e ba yeo e rulagantšwego kudu le yeo e tsepamego . Ditlhahlo tše di kwagalago mabapi le kamoo, neng le seo ba swanetšego go boledišana ka sona di ka thuša batswadi ka bobedi go dula ba le tseleng, go kgonthišetša gore dipoledišano di dula di e-na le tlhompho e bile di lebišitšwe go bana .

6. E THEKGA BOPHELO BJA MOTHO

Mellwane e šireletša bophelo bjo bobotse bja motswadi yo mongwe le yo mongwe ka noši ka go kgonthišetša gore o na le sebaka sa maphelo a gagwe ka noši ka ntle ga botswadi . Di thuša go efoga go fišwa ke mošomo ka go hlaloša gore motswadi yo mongwe le yo mongwe a "mošomong" neng le gore ga a bjalo neng, go ba dumelela go tlala gape le go laola dinyakwa tša bona tša motho ka noši.

7. E THUŠA GO LAOLA DIKAMATO TŠE MPSHA

go tsenywa ditswalano tše difsa goba batswadi ba bobedi , mellwane e ba bohlokwa le go feta. Ba netefatša gore mafolofolo a maswa ga a šitiše thulaganyo ye e lego gona ya go godiša bana mmogo, go dumelela sekgoba sa balekane ba bafsa mola ba boloka tswalano ya motswadi le ngwana.

Go Laola le go Hlokomela Botswadi mmogo bjo bo Atlegago

MAANO A KGOKAGANO AO A ATLEGAGO A BOTSWADI MMOGO

Poledišano e kwagalago le e hlomphegago e bohlokwa kudu bakeng sa go atlega ga go godiša bana gotee . Ka go diriša maano a atlegago a poledišano, batswadi-gotee ba ka fokotša go se kwešišane, ba fokotša thulano le go kgonthišetša gore dinyakwa tša ngwana di etiša pele ka mo go sa fetogego . Maano a mangwe a bohlokwa a go tšwetša pele kgokagano ye e phetšego gabotse magareng ga batswadi mmogo ke a:

1. BOLOKA KGOKAGANO E TSEPETŠE BANA

Nepo ya mathomo ya dipoledišano ka moka tša batswadi mmogo e swanetše go ba bophelo bjo bobotse bja ngwana.

- **Tsepamiša kgopolo Pakeng ya Gago yeo o e Abelanago:** Ka mehla hlama dipoledišano go dikologa dinyakwa tša ngwana, mekgwa le mediro ya gagwe . Phema go tliša ditaba tša motho ka noši goba mathata a nakong e fetilego a tswalano . Ka mohlala, go e na le go re, "Ga o ke o fihla ka nako," re, "Ngwana wa rena o holwa ke mekgwa ye e sa fetogego, ka fao go ba ka nako go bohlokwa go bona."
- **Diriša Polelo yeo e sa tšeeo lehlakore:** Phema polelo yeo e nago le maikwelo goba ya go latofatša yeo e ka hlohleletšago go itšhireletša . Mohlala, re "A re boleteng ka fao re ka kaonafatšago lenaneo" go e na le gore "O dula o hlakahlakanya lenaneo."

2. KGETHA MOKGWA WA GO LOKA WA KGOKAGANO

Go diriša mokgwa o swanetšego wa poledišano bakeng sa maemo a fapa-fapanego go thuša go phema go se kwešišane le go boloka dilo di rulagantšwe.

- **Sengwalwa goba Imeile bakeng sa Ditaba tše di Tlwaelegilego:** Mekgwa ye e dumelela batswadi ka bobedi go boledišana ka mo go kwagalago le go ngwala diphetho . Le gona di nea nako ya go nagana pele di arabela, di fokotša dibaka tša go arabela ka go se kgaotše goba maikwelong.
- **Mogala goba ka Sebele bakeng sa Ditaba tše di Akgofilego:** Bakeng sa maemo a tšhoganetšo goba a akgofilego, poledišano e lebanyago e ka ba e šomago kudu . Bea segalo sa tlhompho gomme o dule o tsepame go rarolleng taba yeo e lego ka seatleng.
- **Ditirišo tša go Batswadi mmogo:** Nagana ka go šomiša didirišwa tša go ba motswadi mmogo tša go swana le OurFamilyWizard goba Talking Parents, tšeo di thušago go nolofatša poledišano ka go rulaganya dipeelano, go abelana tshedimošo, le go boloka rekoto ya ditirišano ka moka.

3. HLOMA MELWANA YA KGOKAGANO YE E HLOKAGO

Go bea mellwane go thuša go kgonthišetša gore dipoledišano di dula di e-na le tlhompho e bile di e-na le tšweletšo.

- **Dumelelana ka Neng le Tsela ya go Boledišana:** Hloma melao ya poledišano, go swana le go dumela go arabela ditabeng tšeo e sego tša akgofilego mo diiri tše 24 goba go lekanyetša poledišano dinakong tše itšego tša letšatši . Se se thibela go romela melaetša ya maikwelo bošego kudu goba go šitišwa mo go sa nyakegego.
- **Boloka Dipoledišano e le tše Kopana le tše di lego Ntlheng:** Dula o tsepame sehlogong seo o lego ka seatleng gomme o pheme di- tangent tše telele goba tša maikwelo . Diriša dintlha tša kulo goba mananeo ka go di-imeile go boloka kgokagano e rulagantšwe e bile e hlakile.

4. ITHUTA GO THEELETŠA KA MATLA

Poledišano e atlegago ga se ya go bolela feela; ke ka ga go theeletša, le gona.

- **Theeletša Ntle le go Kgaotša:** Anke motswadi yo mongwe a bolele dilo tšeo a tshwenyegilego ka tšona goba dikgopolo tša gagwe ntle le go tlolela ka gare goba go mo šitiša . Go theetša ka botlalo go ka go thuša go kwešiša pono ya bona gakaone.
- **Naganišiša le go Hlakiša:** Ka morago ga go theeletša, akaretša seo o se kwelego go kgonthišetša gore se hlaka . Mohlala, "Ka fao, o re o ka rata go beakanya nako ya go tlogela ka lebaka la lenaneo la gago le lefsa la mošomo?"
- **Tiiša Dipelaelo tša Bona:** Dumela maikwelo a motswadi-gotee le wena, gaešita le ge o sa dumelelane le seo . Se se bontšha tlhompho gomme se dira gore ba ikwe ba kwewa . Ka mohlala, re, "Ke kwešiša gore o nyamišitšwe ke diphetogo tša lenaneo, gomme ke tla šoma le wena go hwetša tharollo."

5. ŠOMIŠA DIPOLELO TŠA "NNA".

Go šomiša dipolelo tša "Nna" go e na le dipolelo tša " wena " go thibela molato le go fokotša go itšhireletša.

- **Hlaloša Dinyakwa tša Gago ka mo go kwagalago:** Go e na le go re "Ga o ke o ntheeletša," e boele gape ka gore "Ke ikwa ke nyamile ge re sa dumelelane ka lenaneo." Se se lebiša tlhokomelo maikwelong a gago go e na le go latofatša motswadi yo mongwe.
- **Dula o Sekametše Tharollo:** Ka mohlala, go e na le go re, "Ka mehla o dira phetho ntle le nna," leka, "Ke rata gore bobedi bja rena re be le ditšhupetšo ge re dira phetho ka mediro ya ngwana wa rena ya ka ntle ga thuto."

6. EBA LE TLHOMPHO LE YA PROFESSIONAL

Swara kamano ya botswadi mmogo bjalo ka tirišano ya kgwebo yeo e lebantšhitšwego go bophelo bjo bobotse bja ngwana.

- **Phema go Swaya Diphošo ka Botho:** Boloka poledišano mabapi le ditaba tša botswadi gomme o ithibe go sola bophelo bja motswadi-gotee le wena ka noši goba boitshwaro bja nakong e fetilego.
- **Dula o na le Maitshwaro e bile o na le Maitshwaro:** Gaešita le ge dikgateletšego di ka tšwelela, boloka segalo sa tlhomphe . Leboga motswadi yo mongwe ge a thuša goba a amogela diphetogo, gomme o bontšhe tebogo ya go tšea karolo ga bona bophelong bja ngwana.
- **Diriša Matlafatšo a Mabotse:** Reta motswadi yo mongwe ge a dira selo se itšego gabotse goba a swaragana le boemo ka go iketla . Matlafatšo ye botse e thuša go hlola tikologo ya tirišano.

7. KGOMARETŠA DINTLHA

Phema go dumelela maikwelo a laela poledišano ka go lebiša tlhokomelo tsebišong ya kgonthe .

- **E-ba le Sepheo:** Tsepamiša kgopolo dilong tša dithulaganyo, tše bjalo ka lenaneo la ngwana, ditiragalo tša sekolo goba dipeelano tša kalafo . Ka mohlala, go e na le go re, "Ga o na taba le thuto ya ngwana wa rena," e re, "Morutiši o re kgopetše gore re saene letlakala le la mošomo wa gae beke le beke, ka fao re swanetše go rulaganya seo."
- **Fana ka Bohlatse Ge go nyakega:** Ge go na le ditokomane tše bohlokwa, go swana le dipego tša sekolo goba diforomo tša kalafo, di abelane go thekga poledišano le go netefatša gore batswadi ka bobedi ba na le phihlelelo ya tshedimošo ya maleba.

8. BEAKANYA DI-CHECK-IN TŠA KA MEHLA

Go rulaganya go tsena ka mehla le mo go rulagantšwego go ka thibela mathata gore a se ke a oketšega ge nako e dutše e e-ya.

- **Rulaganya Pele bakeng sa Dimpshafatšo tša Ka Mehla:** Go sa šetšwe gore ke beke le beke, dibeke tše pedi goba kgwedi le kgwedi, bea nako ya poledišano e kopana goba molaetša wa go mpshafatšana ka diphetogo le ge e le dife, ditaba goba ditiragalo tše di tlogo.
- **Boloka Diboka e le tše Kopana e bile di e-na le Tšweletšo:** Dumelelana ka lenaneo pele le tsena, gomme o le kgomarele. Phema go rehashing go se kwane ga kgale, gomme o tsepamiše kgopolo go direng dipheho tša bokamoso.

9. EBA YEO E TEBETŠEGO LE GO BULELELA GO KWANETŠA

Go ba motswadi mmogo gantši go nyaka go kwanantšha le go feto-fetoga le maemo, kudu-kudu ge maemo a fetoga.

- **Bontšha go ikemišetša go Tlraelana:** Bophelo e ka ba bjo bo sa tsebjego, ka gona go feto-fetoga le maemo dithulaganyo le diphetho go thuša go godiša tswalano ya tirišano . Ka mohlala, ge e ba motswadi-gotee le wena a swanetše go fapantšha mafelo-beke ka baka la maitlamo a mošomo, leka go amogela ge go kgonega.
- **Lebelela Ditharollo tša go Win-Win:** Tsepamiša kgopolo go hlameng ditharollo tšeo di šomelago batswadi ka bobedi le go hola ngwana . Ka mohlala, ge e ba go nyakega phetogo ya lenaneo, boledišana ka ditsela tša go leka-lekanya nako le ngwana e le gore batswadi ka bobedi ba ikwe e le mo go lokilego.

10. ŠOMIŠA BOKGONI BJA THAROLLO YA THULAGANYO

Thulano ga e phemege, eupša kamoo o e swarago ka gona e dira phapano e kgolo go bolokeng mafolofolo a mabotse a botswadi mmogo.

- **Dula o iketlile Nakong ya go se dumelelane:** Ge thulano e tšwelela, hemela godimo gomme o khutše pele o arabela . Phema go arabela ka go se iketle goba go dumelela pefelo e tutuetša poledišano.
- **Nyaka Botsenagare ge e ba go Nyakega:** Ge e ba dithulano di ka se rarollwe ka poledišano e lebanyago, nagana ka go akaretša motho wa boraro yo a sa tšeeo lehlakore, go swana le mmoelanyi, go thuša go hlahla poledišano le go hwetša ditharollo.

GO SWARA THULANO MAGARENG GA BATSWADI-GOTEE

Go lemoga methopo ya thulano, go diriša didirišwa tša go fokotša dingangišano le go nyaka botsenagare ge go nyakega ke dilo tše bohlokwa tša go godiša bana mmogo ka mo go atlegago . Ka go rarolla dithulano ka mafolofolo le go boloka poledišano e bulegilego, batswadi ba ka hlola tswalano e dumelelanago kudu ya botswadi-gotee yeo e etšago pele bophelo bjo bobotse bja ngwana wa bona . Go diriša maano a ga go fokotše feela kgatelelo eupša gape go godiša tikologo ya tirišano, mafelelong go hola batswadi le bana ge ba dutše ba sepetša ditlhohlo tša karogano.

GO HLAOLA METHOPO YA THULANO

Dithulano tša go godiša bana gotee gantši di tšwelela diponong tše di fapanego mabapi le kamoo bana ba ka godišwago ka gona, ditaba tša motho ka noši magareng ga batswadi goba mathata a poledišano . Go šupa methopo ye megolo ya thulano ke kgato ya mathomo ya go di laola le go di rarolla ka mo go atlegilego.

1. METHOPO E Tlwaelegilego YA THULANYO

- **Mekgwa ya Botswadi** : Mekgwa e fapa-fapanego ya tayo, mekgwa ya ka mehla goba difilosofi tša kakaretšo tša botswadi e ka lebiša go se kwane.
- **Dingangišano tša Thulaganyo**: Dithulano mabapi le nako yeo o e fetšago le ngwana, matšatši a maikhutšo goba diphetogo tša motsotso wa mafelelo lenaneong di ka baka go nyamišwa.
- **Ditaba tša Ditšhelete**: Go se kwane mabapi le ditshenyagalelo tšeo di tswalanago le bana goba dipono tše di fapanego mabapi le tšhomišo ya tšhelete go ka baka kgatelelo.
- **Dikgaotšo tša Poledišano**: Go se kwešišane, go hloka go hlaka goba mekgwa ye mebe ya poledišano gantši go tlaleletša thulanong ye e tšwelago pele.
- **Mašaledi a Maikwelo a Tswalanong**: Ditaba tša maikwelo tšeo di sa rarollwago magareng ga batswadi, tše bjalo ka maikwelo a sekgopi, lehufa goba pefelo, di ka gakatša dithulano tša go ba motswadi-gotee.

2. GO ITLHOKOMELA

- **Hlaola Dihlohleletši**: Naganišiša ka dilo tšeo o di hlohleletšago maikwelo a gago ka noši . Go kwešiša gore ke ditiro dife goba mantšu afe a itšego ao a hlohleletšago go nyamišwa ga gago go ka go thuša go batamela thulano ka go itemoga kudu.
- **Lemoga Dipaterone**: Lebelela dihlooho tšeo di ipoeletšago dithulanong tša gago le motswadi-gotee le wena . Na go na le maemo a itšego ao ka mehla a lebišago dingangišanong ? Go lemoga mekgwa ye go ka thuša go rarolla modu wa dingangišano.

DIRIŠWA TŠA GO DE-ESCALATING DINGANGIŠANO

Ge dithulano di šetše di tšweletše, go bohlokwa go ba le didirišwa le maano a go fokotša dingangišano pele di ama gampe kamano ya botswadi mmogo goba ngwana. Mekgwa e mengwe e šomago še:

1. DULA O KHUTSWE O HLOMILWE

- **Khutša**: Ge e ba maikwelo a kitima godimo, boela morago boemong . Go khutša ka nako e kopana go ka nea nako ya go fola le go boela a ba le pono.
- **Diriša Mekgwa ya go Fase**: Itlwaetše mekgwa ya go thea fase go swana le go hema ka mo go tseneletšego, go bala go fihla go lesome goba go bona ka leihlo la kgopolo lefelo le le khutšitšego go thuša go laola karabelo ya gago ya maikutlo.

2. ITHUTA GO THEELETŠA KA MATLA

- **Theeletša go Kwešiša**: Tsepamiša kgopolo go seo motswadi yo mongwe a se bolelago ntle le go lokišetša go ganetša ga gago . Bontšha gore o leka e le ka kgontho go kwešiša pono ya bona.
- **Phetolela le go Naganišiša**: Boeletša morago seo o se kwelego ka mantšu a gago. Se se bontšha gore o ela hloko gomme se thuša go hlakiša go se kwešišane.

3. TSHEPA TSHEPA DIKGAHLELO TSA NGWANA

- **Boloka Ngwana Senthareng:** Ikgopotše bobedi wena le motswadi-gotee le wena gore selo se segolo seo se lebantšwego kudu e swanetše go ba bophelo bjo bobotse bja ngwana wa gago . Foreima dipoledišano go dikologa seo se lego kaone go bona.
- **Diriša Dipolelo tša "Nna":** Go e na le go sola motswadi yo mongwe, hlagiša maikutlo le dinyakwa tša gago o diriša dipolelo tša "Nna" . Mohlala, re "Ke ikwa ke tshwenyegile ka lenaneo" go e na le gore "O dula o fetiša lenaneo."

4. BEA MEELWANA

- **Hlaloša Mellwane ya Dipoledišano:** Hloma melao ya poledišano ya tlhompho, e bjalo ka go se goeletše, go bitša leina goba go šitiša . Dumelelana go emiša poledišano ge e ba e fiša kudu.
- **Lekanyetša Dihlogo :** Dumelelana ka dihlogo tše itšego tšeo o swanetšego go di ahlaahla nakong ya dipoledišano tša go godiša bana, o pheme dingongorego tša motho ka noši tšeo di ka oketšago dikgateletšego.

5. NYAKA DITHAROLLO MMOGO

- **Dirišana ka Ditharollo:** Go e na le go lebiša tlhokomelo mathateng, šomana gotee go hwetša ditharollo tše di šomago . Hlahloba dikgopolo gomme o bulegele go kwanantšha.
- **Dula o Tsepame go Tharollo:** Boloka poledišano e lebišitšwe go rarolla taba go e na le go rehashing dingongorego tša nakong e fetilego.

GO DIRIŠANA LE MOTSWADI-GOTEE YO A THATA

Go sepela-sepela tswalanong ya botswadi-gotee e ka ba tlhohlo, kudu-kudu ge o dirišana le motswadi-gotee yo thata goba yo a nago le thulano e kgolo . Karolo ye e hlaloša maano a go laola maemo a ka mo go atlegilego, go itšhireletša le ngwana wa gago maikutlong, le go tseba gore o swanetše go nyaka thekgo ya tlaleletšo neng.

GO SEPETŠA DIKAMANO TŠA THULANO YE E PHAGAMEGO

Maemo a go ba motswadi mmogo ao a nago le thulano e kgolo a ka baka tikologo e gateletšago go bobedi batswadi le bana . Maano a mangwe a go sepetša dikamano tše ka mo go atlegilego ke a:

1. Hloma Mellwane e Hlakilego

- **Hlaloša Melao ya Poledišano:** Bea mellwane go dikologa kamoo o boledišanago le motswadi-gotee le wena le gore o boledišana neng . Ka mohlala, dira phetho ya ge e ba o tla diriša mongwalo goba imeile bakeng sa poledišano, ka ge dibopego tše di ka fokotša go oketšega ga maikwelo ge di bapetšwa le dipoledišano tša go lebana le sefahlego goba tša mogala.
- **Lekanyetša Dipoledišano:** Lebiša dipoledišano ka go tia ditabeng tša botswadi, o pheme dihlogo tša motho ka noši tšeo di ka lebišago thulanong.

2. Dula o Iketlile e bile o Itlhame

- Laola Dikarabelo tša Gago: Boloka maikwelo a gago a le ka tlase ga taolo nakong ya ditirišano . Ge e ba motswadi-gotee le wena a thoma go ba le bonaba goba yo bogale, itlwaetše go hema ka mo go tseneletšego goba o khutše poledišanong gore o boele o iketlile.
- Itlwaetše Poledišano e Tiilego: Diriša polelo e kwagalago le e hlompago ge o bolela dikgopolo tša gago . Phema mekgwa ya poledišano ya go se dire selo goba ya bogale yeo e ka oketšago thulano.

3. Tokoma Se sengwe le se sengwe

- Boloka Direkoto: Ngwala dikgokagano ka moka le motswadi-gotee le wena, go akaretša le di-imeile, melaetša ya mogalathekeng le dinoutse go tšwa dipolelišanong tša mogala . Se se ka ba le thušo ge e ba dithulano di oketšega goba ge e ba o swanetše go nyaka keletšo ya molao nakong e tlogo.
- Ela hloko Ditiragalo tše Bohlokwa: Boloka pego ya ditiragalo tše bohlokwa, tše bjalo ka diketelo tše di fošitšwego goba dipolelišano tša ditšhelete, go latela dipaterone tše di ka nyakago go rarollwa ka morago.

4. Šomiša Dipolelo tša "Nna".

- Hlaloša Dinyakwa tša Gago ka mo go kwagalago: Foreima matshwenyego le dinyakwa tša gago o diriša dipolelo tša "Nna" go fokotša go itšhireletša . Mohlala, re "Ke ikwa ke imetšwe ge dithulaganyo di fetoga ka motsotso wa mafelelo" go e na le gore "O dula o fetoša maano ntle le go mpoša."

TSELA YA GO ITŠHIRELETŠA LE NGWANA WA GAGO MAIKWELO

Go šireletša bophelo bja gago bjo bobotse bja maikwelo le bja ngwana wa gago go bohlokwa boemong bja go ba motswadi-gotee bjo bo nago le thulano e kgolo . Ditsela tše dingwe tša go gonthišetša tšhireletšego ya maikwelo ke tše:

1. ETSA pele GO ITLHOKOMELA

- Tsepamiša kgopolo Bophelong bja Gago: Tšea karolo medirong ya go itlhokomela yeo e godišago bophelo bja gago bjo bobotse bja monagano le bja mmele, bjalo ka go itšhidulla, dilo tše o di ratago go itloša bodutu goba go fetša nako le bagwera le ba lapa bao ba go thekgago.
- Nyaka Thekgo: Bolela le bagwera, ba lapa goba ngaka ya kalafo ka dipihlelo tša gago . Go ba le tshepedišo ya thekgo go ka go fa lefelo le le bolokegilego la go ntšha moya le go hwetša pono.

2. THIBELA NGWANA WA GAGO GO THULAGANENG

- Phema go Akaretša Ngwana wa Gago: O se ke wa abelana le ngwana wa gago mathata a batho ba bagolo goba dithulano . Boloka dipolelišano mabapi le ditaba tša botswadi mmogo magareng ga gago le motswadi mmogo go efoga go bea ngwana gare.
- Kgothaletša Poledišano e Bulegilego: Godiša tikologo yeo go yona ngwana wa gago a ikwago a šireletšegile ge a bolela maikwelo a gagwe . Ba tsebiše gore ba

ka bolela le wena ka dipelaelo le ge e le dife tšeo ba nago le tšona ntle le go boifa go baka thulano.

3. MOHLALA BOITSHWARO BJA BOPHELO

- Bontšha go Iketlile: Mohlala boitshwaro bjo bo iketlilego le bja tlhompho pele ga ngwana wa gago, gaešita le ge o dirišana le motswadi-gotee yo thata . Se se thuša go ruta ngwana wa gago kamoo a ka swaraganago le dithulano ka go gola.
- Kgothaletša Polelo ya Maikwelo: Kgothaletša ngwana wa gago go bolela maikwelo a gagwe ka tsela e phetšego gabotse . Ba rute maano a go lebeletšana le maemo, a bjalo ka go ngwala dijenale goba go bolela ka maikutlo a bona.

4. BEA DITEBELELO TŠA SEBELE

- Amogela Dithibelo: Lemoga gore o ka se kgone go fetoša boitshwaro bja motswadi-gotee le wena eupša o ka laola dikarabelo tša gago le dikarabelo tša gago . Go bea ditebelelo tša kgontho go ka fokotša go nyamišwa le go tshwenyega.

NENG O SWANETŠE GO AKARETŠA MOTHO WA BORARO GOBA THEKGO YA MOLAO

Maemong a mangwe, go ka nyakega gore o akaretše motho wa boraro goba o nyake thekgo ya molao bakeng sa go itšhireletša le ngwana wa gago . Ditšhupetšo tša gore ke neng moo o swanetšego go gata mogato wo ke tše:

1. THULAGANYO E E FEGELETŠEGO

- Bonaba bjo bo Tšwelago Pele: Ge e ba go se kwane e fetoga mokgwa gomme gwa oketšega go ba bonaba bjo bo phegelelago, e ka ba nako ya go nyaka botsenagare bja setsebi bakeng sa go nolofatša poledišano le go rarolla ditaba.
- Go hloka Tirišano: Ge e ba motswadi-gotee le wena a gana ka mo go sa fetogego go dirišana goba go boledišana ka mo go atlegilego mabapi le boikarabelo bja botswadi, botsenagare bo ka nea tikologo e rulagantšwego bakeng sa poledišano.

2. MATSENE A TŠHIRELETŠO

- Ditšhošetšo goba Tšhomišompe: Ge e ba go e-na le ditšhošetšo le ge e le dife tša go gobatša mmeleng, go dirišwa gampe maikwelong goba go tshwenyega ka go diriša dihlaire-tagi gampe, go bohlokwa kudu go nyaka keletšo ya molao goba go ikgokaganya le balaodi gatee-tee bakeng sa go itšhireletša le ngwana wa gago.
- Ditaba tša Tšhomišompe ya Dihlaire-tagi: Ge e ba motswadi-gotee le wena a e-na le histori ya go diriša dihlaire-tagi gampe yeo e amago bokgoni bja bona bja go hlokomela ngwana, go tsena ditaba gare ga molao go ka nyakega go kgonthišetša polokego.

3. DITOKUMENTE TŠA MOLAO

- Tlhokego ya Diphetošo: Ge o nyaka go fetoša dipeakanyo tša go godiša ngwana, dipeelano tša ketelo, goba thekgo ya bana ka lebaka la diphetogo maemong,

thekgo ya molao e ka thuša go netefatša gore diphetogo tše di ngwadilwe le go gapeletšwa.

- Go Gapeletša Ditumellano: Ge e ba motswadi-gotee le wena a sa kgomarele dithulaganyo tše go dumelelanwego ka tšona peleng (mohlala, go godiša ngwana goba thekgo ya ngwana), thušo ya molao e ka nyakega bakeng sa go gapeletša ditumellano tše.

GO NYAKA BOTSENAGARE GE GO NYAKEGA

Ge e ba dithulano e ka ba tlhohlo kudu gore di ka laolwa ka go ikemela, go nyaka botsenagare e ka ba tsela ye e šomago ya go rarolla dingangišano le go godiša poledišano.

1. KWEŠIŠIŠA BOKgare

- **Tlhaloso ya Botsenagare:** Botsenagare bo akaretša motho wa boraro yo a sa tšeego lehlakore yo a thušago batswadi go boledišana ka mo go atlegilego le go hwetša ditharollo tše di dumelelanago ka bobedi . Motsenagare ga a tšee lehlakore eupša o nolofatša poledišano.
- **Mehola ya Botsenagare:** Botsenagare bo ka lebiša poledišanong e kaone, go fokotšega ga thulano le ditharollo tše di rulagantšwego tše di fihlelelago dinyakwa tše di kgethegilego tša bobedi batswadi le ngwana.

2. GO NYAKA NENG BOTALADI

- **Dithulano tše di Phegelelago:** Ge e ba go se kwane go direga gantši e bile go sa rarollwe, botsenagare bo ka nea tikologo e rulagantšwego bakeng sa poledišano.
- **Kgaogano ya Poledišano:** Ge e ba o hwetša go le thata go boledišana le motswadi-gotee le wena ntle le thulano, mmoelanyi a ka nolofatša dipoledišano tše di tšweletšago kudu.
- **Diphetogo tše Bohlokwa:** Ela hloko botsenagare nakong ya diphetogo tše dikgolo tša bophelo, tše bjalo ka diphetogo dithulaganyong tša go godiša ngwana goba maikarabelo a tša ditšhelete.

3. KAMOO O KA HWETŠEGO MOTSEELEDI

- **Nyakišiša Batsenagare bao ba Swanelegago:** Nyaka batsenagare bao ba kgethegilego ditabeng tša lapa goba tša go godiša bana mmogo . Ba swanetše go ba le mangwalo a maleba a go hlatsela le maitemogelo.
- **Kgopela Ditšhišinyo:** Nyaka ditšhišinyo go tšwa go bagwera bao ba botegago, ba lapa goba ditsebi tša molao tše di nago le phihlelo ya botsenagare bja batswadi mmogo.

4. ITOKIŠETŠA DITHEO TŠA BOTSEBI

- **Hlaola Dipakane:** Pele ga lenaneo, hlakiša seo o holofelago go se fihlelela ka botsenagare . Hlaloša dintlha tše bohlokwa le dilo tše o tshwenyegilego ka tšona tše o nyakago go di rarolla.

- **Dula o Bulegile:** Batamela botsenagare ka go ikemišetša go kwanantšha le go dirišana . Go ba yo a bulegilego go dipono tše di fapanego go ka nolofatša dipoelo tše kaone.

• LATELA KA MORAGO GA BOKgare

- **Hlama Tumelelano ya Botswadi mmogo:** Ka morago ga botsenagare, ngwala ditumellano dife goba dife tše di dirilwego nakong ya sešene . Se se thuša go fa go hlaka le boikarabelo go tšwela pele.
- **Tšwela Pele Poledišano:** Boloka mela e bulegilego ya poledišano ka morago ga botsenagare . Tsena ka mehla go kgonthiša gore batswadi ka bobedi ba kgomarela ditumelelano le go rarolla dipelaelo le ge e le dife tše difsa tše di tšwelelago.

Mokgatlo wa Batsenagare wa Afrika Borwa

<https://www.saam.org.za>, e lego seo se lego gona

<https://www.saam.org.za/hwetša-motsenagare>

TSELA YA GO SWARA DITHULANO KA GO IKETLILE GO BOTSWADI MMOGO

Gaešita le ka maikemišetšo a mabotse, go se kwane go tla direga . Go tseba kamoo o ka swaraganago le dithulano tše ka go iketla go bohlokwa bakeng sa go boloka tswalano e phetšego gabotse ya botswadi-gotee.

1. DULA O KHUTSWE LE GO LAOLA MAIKUTLO A GAGO

- Khutša Pele o Arabela: Iphe metsotswana e sego kae gore o heme pele o arabela, kudu-kudu ge selo se itšego se tsoša maikwelo a matla . Se se tla go thibela go bolela selo seo o ka itsholago ka sona.
- Boloka Lentšu la Gago le sa tšee lehlakore: Gaešita le ge o ikwa o nyamile, boloka segalo sa gago se iketlile . Go hlaboša lentšu goba go diriša segalo se bogale go ka oketša thulano.

2. TSEPAMIŠA GO DITHAROLLO, E SEGO MATHATA

- Hlaola Taba ka mo go kwagalago: Kgonthišetša gore batswadi ka bobedi ba letlakaleng le tee mabapi le seo thulano e lego sona . Phema ditaba tša ka thoko goba dingongorego tša nakong e fetilego tše di sa tswalanego.
- Dira go ya go Kwano: Tsepamiša kgopolo go hwetšeng tsela ya magareng . Ipotšiše wena le motswadi-gotee le wena gore ke ditharollo dife tše di ka šomago go bobedi le ngwana.
- Kgopela Thušo ge e ba e Nyakega: Ge e ba thulano e le thata kudu go e rarolla o nnoši, nagana ka go tliša motho wa boraro yo a sa tšee go lehlakore, go swana le mmoelanyi goba moeletši wa lapa, gore a thuše go hwetša tharollo.

3. O SE KE WA KENYA NGWANA DIKGANGONG

- Šireletša Ngwana go Kgateletšego: Le ka mohla o se ke wa ngangišana pele ga ngwana wa gago goba wa ba diriša e le motseta magareng ga batswadi . Bana le ka mohla ga se ba swanela go ikwa ba swanetše go kgetha mahlakore.
- Boloka Dipolelišano e le tša Sephiri: Ahlaahla dithulano ka ntle ga ditsebe go tšwa go ngwana, gomme o kgonthišetše gore ga ba pepentšhwa kgateletšegong ya mathata a batho ba bagolo.

2. NAKO YA GO TŠWA GA MAIKUTLO

- Khutša Poledišano: Ge maikutlo a kitima godimo, dumela go gata kgole ka nako ye e beilwego (ke gore, "A re eteleng se gape ka morago ga diiri tše 24") . Se se dumelela batswadi ka bobedi go fola le go nagana ka tsela e nago le tlhaologanyo.

GO PHEMA DIHLOHLELETŠI TŠA MAIKUTLO NAKONG YA POLEDIŠANO YA BATSWADI MMOGO

Dilo tše itšego tše di hlohleletšago maikwelo di ka šitiša dipolelišano tša go godišana le batswadi, tša dira gore polelišano e se tšwelele goba e fišege . Go lemoga dilo tše tše di hlohleletšago le go ithuta kamoo o ka di laolago ka gona go bohlokwa kudu.

1. HLOBA DITLHAHLOBO TŠA MAIKUTLO A GAGO

- Tseba Seo se Go Beago: Naganišiša ka gore ke dihlogo dife goba boitshwaro bjo bo tšwago go motswadi-gotee le wena bjo bo hlohleletšago dikarabelo tše matla tša maikwelo (mohlala, go ikwa o sa hlompšhe, o swaiwa diphošo goba o hlokomologwa).
- Kwešiša Mothopo: Dituetšo tše dintši tša maikwelo di tšwa ditabeng tša nakong e fetilego tša tswalano . Go lemoga gore karabelo ya gago e ka ba e theilwe diphihlong tša nakong e fetilego go e na le boemong bja gona bjale go ka go thuša go batamela taba yeo ka go iketla.

2. O SE KE WA E TŠEA KA SEBELE

- Aroganya Maikutlo le Botswadi-gotee: Ikgopotše gore tswalano ya go godiša bana e mabapi le ngwana wa gago, e sego mabapi le go rarolla dingangišano tša kgale tša motho ka noši . Dula o tsepamiša kgopolo ditabeng tša botswadi gomme o leke go se dumelele maikwelo a tšwago tswalanong ya lerato ya nakong e fetilego a tutuetša dikarabelo tša gago.
- Akanya ka Maikemišetšo a Mabotse: Go e na le go tlolela diphethong, tšea gore ditiro goba mantšu a motswadi-gotee le wena a tšwa lefelong leo le tshwenyegilego ka ngwana, e sego kganyogo ya go go kgopiša.

3. ŠOMIŠA DITHEKINIKA TŠA GO TLHOMA MOFASE

- Hema le go Tsepamiša Gape: Ge o ikwa o thoma go hlohleletša, diriša ditlwaetšo tša go hema ka mo go tseneletšego bakeng sa go homola . Ithema ka go lebiša tlhokomelo bophelong bjo bobotse bja ngwana wa gago go e na le go lebiša tlhokomelo maikwelong a gago.
- Gata Mogato wa Morago: Ge e ba hlogotaba e itšego e hlohleletša kudu gore o ka e swaragana le yona mo nakong ye, e amogele gomme o šišinye gore o e ahla-ahla ka morago ge o ikwa o hlamilwe kudu.

4. PHELA DIKARABELO TŠA GO HLOKOMELA KA LENGLE

- Iphe Nako: Ge e ba o amogela molaetša goba tlhaloso yeo e ikwago e tšoša maikwelo, o se ke wa arabela ka pela. Iphe nako ya go šoma ka tshedimošo gomme o hlame karabo ye e iketlilego le ye e naganetšwego.

- Ngwala le go Boeletša Dikarabo: Bakeng sa dipoledišano tše thata, nagana ka go ngwala karabo gomme ka morago o e hlahlobje ka morago . Se se go dumelela go rulaganya polelo efe goba efe ya go arabela goba ya maikutlo.

Go Thuša Bana go Tlwaela Botswadi mmogo

Diphetogo e ka ba tlhohlo go bana, kudu-kudu boemong bja go godiša bana gotee moo ba ka swanelwago ke go tlwaela mekgwa e mefsa, dithulaganyo tša bophelo goba diphetogo tša lapa . Go nea thekgo dinakong tše go bohlokwa bakeng sa go thuša bana go sepetša diphetogo ka thelelo le go boloka go tsepama ga maikwelo.

Go rarolla boitshwaro bjo bo fošagetšego bjo bo tšwago go karogano, go laola maikwelo a go ipona molato baneng le go phema go bea ngwana gare ke dikarolo tše bohlokwa tša go atlega ga go godiša ngwana mmogo . Ka go godiša poledišano e bulegilego, go nea kgonthišetšo le go boloka mellwane e kwagalago, batswadi ba ka thuša bana ba bona go sepetša ditlhohlo tša maikwelo tša karogano . Go thekga bana go bontšheng maikwelo a bona le go tiiša ditswalano tše dibotse le batswadi ka bobedi ga go tlaleletša feela bophelong bja bona bjo bobotse bja maikwelo eupša gape go matlafatša tswalano ya go godiša bana . Mafelelong, go hlola tikologo ya go godiša le ya thekgo go thuša bana go atlega gare ga diphetogo le go se kgonthišege.

1. ITOKIŠETŠE ESA PELE BAKENG SA DIPHETOGO

- **Ahla-ahla Diphetogo tše di Tlago:** Bolela le ngwana wa gago ka phetogo yeo e tlogo e sa le pele . Se se ka akaretša diphetogo tše bjalo ka go hudugela legaeng le lefsa, go thoma sekolo se sefsa goba go tlwaelana le mafolofolo a mafsa a lapa . Hlaloša seo se tlogo direga le gore ke ka lebaka la eng, o šomiša polelo yeo e swanetšego mengwaga ya bona.
- **Diriša Dithušo tša go Bonwa:** Go bana ba banyenyane, dithušo tša go bonwa tše bjalo ka ditšhate goba dialmanaka di ka ba thuša go kwešiša lenaneo la nako la phetogo . Swaya matšatšikgwedi a bohlokwa gomme o nee boemedi bja pono bja seo o ka se letelago.

2. BOPHA GO TSENYA LE MOKGWA

- **Hloma Mekgwa e sa fetogego:** Go se fetoge ke senotlelo sa go thuša bana go ikwa ba šireletšegile nakong ya diphetogo . Leka go boloka mekgwa ya ka mehla go dikologa dijo, dinako tša go robala le mediro ya letšatši le letšatši, gaešita le gare ga diphetogo.
- **Tiiša go Tlwaelana:** Boloka dilo tše dingwe tše o di tlwaetšego bophelong bja ngwana . Se e ka ba dibapadišwa tše o ba di ratago kudu, dikanegelo tša pele ga go robala goba mekgwa yeo e ba gopotšago ka tikologo ya bona ya nakong e fetilego, e nea khomotšo nakong ya go fetoga.

3. KGOTHELETŠA KGOKAGANO E BULEGILEGO

- **Godiša Lefelo le le Šireletšegilego la Poledišano:** Hloma tikologo yeo go yona bana ba ikwago ba šireletšegile go bolela maikwelo a bona le dilo tše o ba tshwenyegilego ka tšona . Ba kgothaletše go abelana dikgopolo tša bona ka phetogo, go sa šetšwe gore ba thabile, ba tšhogile goba ba gakanegile.

- **Netefatša Maikutlo a Bona:** Dumela le go tiišetša maikwelo a ngwana . Ba tsebiše gore ke mo go tlwaelegilego go ikwa o hlakahlakane le maikwelo nakong ya diphetogo le gore o gona go ba thekga.

4. EBA LE MOFELO LE GO KWEŠIŠA

- **Ba Fe Nako ya go Tlwaela :** Kwešiša gore diphetogo di ka tšea nako . Bana ba bangwe ba ka tlwaelana le maemo ka pela, mola ba bangwe ba ka nyaka nako e oketšegilego gore ba ikwe ba lokologile . E-ba le kgotlelelo gomme o nee kgonthišetšo nakong ka moka ya go dira diphetogo.
- **Go Tsena Ka Mehla:** Gantši go tsena le ngwana wa gago go bona kamoo a ikwago ka gona ka diphetogo tšeo . Se se laetša gore o na le taba e bile o gona go ba thekga ka phetogo.

5. NYAKA THUŠO YA PROFESSIONAL GE E HLOKEGA

- **Nagana ka go eletša:** Ge e ba ngwana wa gago a katana kudu le phetogo yeo, nagana ka go nyaka thušo go setsebi sa monagano wa bana goba moeletši . Ba ka nea thekgo e oketšegilego le maano a go thuša ngwana wa gago go lebeletšana le boemo.

GO THUŠA BANA GO HLALOŠA MAIKUTLO A BONA

Go thekga bana nakong ya diphetogo le go ba thuša go bontšha maikwelo a bona ke dikarolo tše bohlokwa tša go godiša bana gotee ka mo go atlegago . Ka go itokišetša diphetogo, go boloka go tsepama, go kgothaletša poledišano e bulegilego le go ruta go bala le go ngwala maikwelong, batswadi ba ka nea tikologo e godišago yeo e godišago go kgotlelela le bophelo bjo bobotse bja maikwelo . Maiteko a ga a thuše bana feela go sepetša ditlhohlo tša go godiša bana gotee eupša gape a tlaleletša kgolong ya bona ka kakaretšo le lethabong . Mafelelong, mokgwa wa go ba motswadi mmogo wo o thekgago o tiiša tswalano ya motswadi le ngwana gomme o hlomela bana ka bokgoni bjo ba bo hlokago go tšweletša maikutlo a bona bophelong bja bona ka moka.

1. RUTA TLOTLUNTŠO YA MAIKUTLO

- **Tsebiša Mantšu a Maikutlo:** Thuša ngwana wa gago go katološa tlotlontšu ya gagwe ya maikutlo ka go mo ruta mantšu a go hlaloša maikutlo a fapanego, a bjalo ka go thaba, go nyama, go nyamišwa, go thaba le go tšhoga . O ka diriša dipuku, ditšhate goba di-flashcard go dira gore e be e thabišago le e kgahlišago.
- **Mohlala wa Polelo ya Maikutlo:** Bontšha polelo ye e phetšego gabotse ya maikutlo ditirišanong tša gago . Abelana maikwelo a gago pepeneneng gomme o bontšhe kamoo o ka a hlalosago ka ditsela tše di agago . Ka mohlala, ge e ba o ikwa o gateletšegile, bolela ka yona gomme o hlalose kamoo o rulaganyago go lebeletšana le boemo ka gona.

2. HLOLA MEKGALA YA GO TLHOTLHOMISIWA

- **Diriša Bokgabo le go Bapala:** Kgothaletša bana go ntšha maikutlo a bona ka mafelo a go rekiša a boitlhamelo a go swana le go thala, go penta goba go bapala ka dibapadišwa . Mediro ye e ka šoma e le sedirišwa sa gore bana ba boledišane maikwelo ao ba ka katanago le go a bontšha ka molomo.

- **Go anega dikanegelo le go bapala karolo:** Diriša go anega dikanegelo goba go bapala karolo go thuša bana go hlaloša maikutlo a bona . Hlana maemo mmogo moo baanegwa ba lebanego le ditlhohlo tša go fapafapana, go hlohletša dipoledišano mabapi le ka fao baanegwa bao ba ka ikwago le go arabela ka gona.

3. KGOTHELETŠA POLEDIŠANO KA GA MAIKUTLO

- **Botšiša Dipotšišo tše di Bulegilego:** Tsenya ngwana wa gago dipoledišanong ka ga maikutlo a gagwe ka go botšiša dipotšišo tše di bulegilego tša go swana le, "Seo se dirile gore o ikwe bjang?" goba "O nagana eng ka seemo se?" Se se ba kgothaletša go abelana dikgopolo tša bona le maikwelo a bona ka mo go tseneletšego.
- **Go Theetša ka Mafolofolo:** Itlwaetše go theetša ka mafolofolo ka go nea ngwana wa gago tlhokomelo ya gago ka botlalo ge a bolela . Bontšha kwelobohloko le kwešišo, gomme o pheme go šitiša goba go nyatša maikwelo a bona. Se se tiiša maikutlo a bona a go kwewa le go tšeelwa godimo.

4. NORMALIZE POLELO YA MAIKUTLO

- **Netefatša Maikwelo a Bona:** Tsebiša ngwana wa gago gore ga go nyakege go ikwa a e-na le maikwelo a fapa-fapanego, go akaretša manyami, pefelo goba go nyamišwa. Go tlwaetša maikwelo a go thuša go fokotša kgethollo gomme go kgothaletša bana go itlhalosa pepeneneng.
- **Abelana Maikutlo a Gago:** Abelana maikwelo a gago le ngwana wa gago ka tsela e swanetšego nywaga ya gago, o bontšha gore yo mongwe le yo mongwe o itemogela maikwelo le gore go a bontšha ke mo go phetšego gabotse e bile go tlwaelegile.

6. FA DIDIRIŠWA TŠA THEkgo

- **Ditšhate tša Maikutlo:** Hlana tšhate ya maikutlo moo ngwana wa gago a ka šupago goba a kgethago maikutlo ao a itemogelago ona . Sethušo se sa go bona se ka ba thuša go boledišana le maikwelo a bona gabonolo.
- **Go ngwala dijenale:** Kgothaletša bana ba bagolo go boloka jenale moo ba ka ngwalago ka maikutlo a bona le dipihlelo tša bona . Go ngwala dijenale e ka ba tsela ya kalafo bakeng sa bana go šoma maikwelo a bona ka sephiring.

GO LEBANA LE DITHULANO TŠA KGANETŠO GOBA TŠA BOTSHEPEGI BJA NGWANA

Bana ba ka bontšha boitshwaro bjo bo fošagetšego e le karabelo ya kgateletšego le diphetogo tšeo di tlišwago ke karogano ya batswadi . Go kwešiša le go rarolla boitshwaro bjo go bohlokwa go thuša bana go sepetša maikutlo a bona le go boloka ditšwalano tše di phetšego gabotse le batswadi ka bobedi.

1. Hlaola Dibaki tša Motheo tša Boitshwaro bjo Bobe

- **Lemoga Kgahlamelo ya Karogano:** Lemoga gore boitshwaro bjo bo fošagetšego bo ka tšwa maikwelong a manyami, pefelo goba kgakanego mabapi le karogano . Bana ba ka no se kwešiše boemo ka mo go feletšego gomme ba ka bontšha maikwelo a bona ka go diragatša.

- **Lebelela Dihlohleletši:** Ela hloko maemo a itšego goba ditiragalo tšeo di bonagalago di hlohleletša boitshwaro bjo bo fošagetšego, go swana le diphetogo mokgweng wa ka mehla, ditirišano le dithaka goba dikgopotšo tša karogano . Go lemoga dihlohleletši tše go ka thuša batswadi go rarolla ditaba tša motheo.

2. Boloka Poledišano e Bulegilego

- **Kgothaletša go Bontšha Maikutlo:** Nea bana tikologo e šireletšegilego ya go bontšha maikwelo a bona . Botšiša dipotšišo tše di bulegilego mabapi le kamoo ba ikwago ka gona mabapi le karogano gomme o tiiše maikwelo a bona.
- **Ahlaahla Boitshwaro bjo bo fošagetšego ka go iketla:** Ge boitshwaro bjo bo fošagetšego bo direga, bo rarolla ka go iketla le ka tsela e agago . Ahlaahla lebaka leo ka lona boitshwaro bo nago le bothata gomme o hlahlobje maikutlo ao a lego ka morago ga bjona, o thuše ngwana go kgokaganya maikutlo a gagwe le ditiro tša gagwe.

3. Bea Mellwane Le Ditebelelo tše di Hlakilego

- **Hloma Melao ye e Sa fetogego:** Bea melao ye e kwagalago le ditlamorago mabapi le boitshwaro ka malapeng ka bobedi . Go se fetoge go thuša bana go kwešiša ditebelelo le go fokotša kgakanego.
- **Kgothaletša Boitshwaro bjo Botse:** Tiiša boitshwaro bjo bobotse ka theto le meputso . Dumela ge ngwana wa gago a swaragana le maikwelo a gagwe ka mo go swanetšego, o mo kgothaletše go itlhalosa ka ditsela tše di phetšego gabotse.

4. Diriša Maano a go lebeletšana le maemo

- **Ruta Mekgwa ya go lebeletšana le maemo:** Thuša ngwana wa gago go hlama maano a go lebeletšana le boemo bakeng sa go laola maikwelo a gagwe, a bjalo ka go hema ka mo go tseneletšego, go ngwala dijenale goba go diriša bokgabo go bontšha maikwelo . Didirišwa tše di ka ba nea mafelo a agago a go ntšha maikwelo a bona.
- **Mohlala wa go lebeletšana le maemo ka tsela e phetšego gabotse:** Bontšha mekgwa ya go lebeletšana le maemo ka tsela e phetšego gabotse boitshwarong bja gago ka noši . Bontšha ngwana wa gago kamoo o swaraganago le kgateletšego goba go nyamišwa, o mo kgothaletše go ekiša maano a mabotse a go lebeletšana le boemo.

5. Nyaka Thušo ya Sefošetšane Ge e ba go Nyakega

- **Nagana ka keletšo:** Ge e ba boitshwaro bjo bo fošagetšego bo phegelela goba bo oketšega, nagana ka go nyaka thušo ya ditsebi . Setsebi sa monagano wa bana goba moeletši se ka nea thekgo le maano ao a rulagantšwego go ya ka dinyakwa tše itšego tša ngwana wa gago le ditlhohlo tša maikwelo.

GO LAOLA MAIKUTLO A GO IPONA MOLATO GO BANA

Gantši bana ba ikwa ba le molato nakong ya karogano ya batswadi le ka morago ga moo, ba dumela gore ba ka ba ba ikarabela ka diphetogo tša mafolofolo a lapa la bona . Go

bohlokwa kudu go rarolla maikutlo a go ba thuša go kwešiša gore karogano ga se molato wa bona.

1. Normalize Maikutlo a go ipona molato

- Dumela Maikwelo a Bona: Netefatša maikwelo a ngwana wa gago a go ipona molato ka go a amogela . Ba tsebiše gore go tlwaelegile go ikwa ka tsela ye nakong ya diphetogo tše bjalo tše bohlokwa le gore go lokile go bolela ka maikutlo ao.
- Ahla-ahla Tlhago ya go ipona molato: Thuša ngwana wa gago go kwešiša seo go ipona molato e lego sona le lebaka leo ka lona a ka bago a e kwa . Hlalosa gore go ipona molato gantši go tšwelela ge re tshwenyega ka ba bangwe le gore ga go bolele gore ke bona ba nago le molato.

2. Kgonthišetša Ngwana wa Gago

- Tiisa Karolo ya Bona: Kgonthišetša ngwana wa gago gore ga a ikarabele ka karogano . Šomiša polelo ye bonolo go hlaloša gore batho ba bagolo ka dinako tše dingwe ba dira dikgetho tše di sa amanago le maitshwaro a ngwana.
- Nea Kgonthišetšo ya Lerato: Ka mehla tiišetša lerato le thekgo ya gago go ngwana wa gago . Ba gopotše gore batswadi ka bobedi ba a ba rata le gore karogano ga e fetošē lerato leo.

3. Kgothaletša Poledišano e Bulegilego

- Nolofatša Dipoledišano: Kgothaletša ngwana wa gago go bolela ka maikwelo a gagwe a go ipona molato . Ba botšiše gore ke eng ka mo go kgethegilego seo se dirago gore ba ikwe ba le molato, gomme le hlahlobje maikwelo ao mmogo.
- Theeletša Ntle le Kahlolo: Hlama lefelo le le šireletšegilego bakeng sa ngwana wa gago gore a abelane maikwelo a gagwe ntle le go boifa kahlolo goba go kgalemelwa . Go bulega mo go ka thuša go fokotša maikwelo a go ipona molato.

4. Ba Thuše go Tsepamiša Kgopolo Dipolelo tše Dibotse

- Bolela Boemo Lefsa: Thuša ngwana wa gago go bona dibopego tše dibotse tša boemo, tše bjalo ka go fetša nako le motswadi yo mongwe le yo mongwe ka thoko le go aga ditswalano tše tiilego . Ba kgothaletše go lebiša tlhokomelo meholeng ya go ba le magae a mabedi a lerato.

6. Nyaka Thekgo ge e ba go Nyakega

- Dira Ditsebi: Ge e ba maikwelo a go ipona molato a thoma go gateletša goba a phegelela, nagana ka go nyaka thekgo go setsebi sa tša monagano sa bana goba moeletši yo a ka neago maano a go laola maikwelo a.

GO PHEMA GO BEA NGWANA MAGARENG

E nngwe ya dibopego tše di hlohlogo kudu tša go godiša bana gotee ke go phema boemo bjoo ngwana a ikwago a swere gare ga thulano ya batswadi . Go šireletša ngwana

dingangišanong tša batswadi go bohlokwa bakeng sa bophelo bja bona bjo bobotse bja maikwelo.

1. HLOMA MEELWANA E HLAKEANG

- **BOLOKA GO KAROLOGANGA DITABA:** Phema go ahlaahla ditaba tša batho ba bagolo, go se kwane goba dithulano pele ga ngwana wa gago . Aroganya ka mo go kwagalago ditaba tša batswadi le dingangišano tša motho ka noši.
- **BEA MEELWANA YA KGOKAGANO:** Ge o boledišana le motswadi-gotee le wena, boloka dipoledišano di lebišitšwe ditabeng tša go godiša bana gomme o pheme go ahla-ahla dingongorego tša motho ka noši tšeo di ka akaretšago ngwana.

2. KGOTLETŠA DIDIRIŠANO TŠA TLHOMPHO

- **MOHLALA WA BOITSHWARO bjo bobotse:** Bontšha poledišana ya tlhompho le tharollo ya thulano pele ga ngwana wa gago . Go bontšha botho le tlhompho go motswadi yo mongwe go tiiša go ngwana gore go lokile go rata batswadi ka bobedi.
- **ATEREŠA DIPHAPANO TŠA PHURI:** Ge e ba go se dumelelane go tšwelela, di boledišane ka sephiring ntle le gore ngwana a be gona . Mokgwa wo o thuša go šireletša ngwana thulanong ya batswadi le kgateletšego.

3. TIISA POTEKO LE LERATO

- **KGOTHELETŠA DITSHWANALO LE BATSWADI BOBEDI:** Gopotša ngwana wa gago gore ga go nyakege go rata batswadi ka bobedi le go ba le ditswalano le yo mongwe le yo mongwe. Phema go ba dira gore ba ikwe ba le molato ka baka la go fetša nako le motswadi yo mongwe.
- **Phema GO BOLELA GAPE:** Phema go bolela gampe ka motswadi yo mongwe pele ga ngwana . Se se ka baka dithulano tša potego gomme sa bea ngwana boemong bjo bo sa kgahlišego.

4. HLOLA KA PEELE YEO E KOPANTŠWEGO

- **ŠOMIŠANA KA DIPHETHO:** Ge go kgonega, dira diphetho tše di kopanego mabapi le maano le mekgwa ya go godiša bana . Go tšweletša lekoko le le kopanego go thuša go fokotša kgakanego le go tiiša molaetša wa gore batswadi ka bobedi ba ikgafile bophelong bjo bobotse bja ngwana.
- **DIKOPANO TŠA BATSWADI MMOGO:** Nagana ka diboka tša ka mehla tša go godiša bana gotee bakeng sa go ahla-ahla dithulaganyo, maano a boitshwaro le dilo le ge e le dife tšeo di tshwenyago . Se se ka thuša batswadi ka bobedi go dula ba lekana le go tsepamiša kgopolo dinyakwa tša ngwana.

5. FOSTER O BULA KGOKAGANO LE NGWANA

- **BA KGOTHELETŠE GO BOLELA:** Dira tikologo yeo ngwana wa gago a ikwago a lokologile go bolela maikwelo a gagwe le dikgopolo tša gagwe . Ba tsebiše gore ba ka boledišana le motswadi le ge e le ofe ge e ba ba ikwa ba imelwa.

- **THEELETŠA LE GO TISETSE:** Ge ngwana wa gago a abelana maikwelo a gagwe, theetša ka mafolofolo gomme o tiiše maikwelo a gagwe . Se se bontšha gore o hlompha phihlelo ya bona gomme se ba kgothaletša go boledišana pepeneneng.

GO KOPANYA DIKAMANO TŠE MPŠHA GOBA BATSWADI BA MOGATO

Go kopanya dikamano tše mpsha goba batswadi ba bobedi ka gare ga mafolofolo a botswadi mmogo e ka ba tlhohlo eupša go bohlokwa bakeng sa go hlola tikologo ya lapa yeo e thekgago. Maano a mangwe a go laola phetogo ye ka katlego ke a:

1. KGOKAGANO KE SENOTLOLO

- **Ahla-Ahla DIPHETOGO KA PELELO:** Boledišana le ngwana wa gago ka ditswalano tše difsa ka mokgwa o lebanyago le o swanetšego nywaga . Ba kgothaletše go bolela maikwelo a bona le dilo tše o ba tshwenyegilego ka tšona.
- **AKARETŠA MOTSWADI YO MONGWE:** Nako le nako ge go kgonega, boledišana ka tswalano e mpsha le motswadi-gotee le wena . Go ba tsebiša go ka thuša go fokotša thulano yeo e ka bago gona le go tšwetša pele mokgatlo o kopanego.

2. TSEBIŠA GANYATLE

- **ITŠE NAKO YA GAGO:** Tsebiša molekane yo mofsa goba motswadi wa bobedi ka go nanya, o dumelele ngwana gore a tlwaelane le kgopolo yeo pele a kopana ka sebele. Nagana ka go ahlaahla ditebelelo le mellwane le molekane wa gago yo mofsa.
- **DITEKANYO TŠA KGATELELO YA TLASE:** Rulaganya maeto a go se be le mohola, a kgateletšo e nyenyane bakeng sa go nolofatša matseno a tlhago . Mediro ya lapa e ka thuša go fokotša kgatelelo le go dira gore yo mongwe le yo mongwe a phuthologe kudu.

3. GO GODIŠA DIKAMANO

- **KGOTHELETŠA GO TLAMO:** Neela ngwana wa gago nako ya gore a kgokagane le molekane yo mofsa goba motswadi wa bobedi . Ba nee dibaka tša gore ba fetše nako ya boleng ba le gotee ntle le kgateletšo.
- **THEKGA DIDIRIŠANO TŠE MOTHO:** Hlohleletša ditirišano tše botse le go tiiša kamano ye mpsha ka go tšweletša mehola ya go ba le dipalopalo tša tlaleletšo tša thekgo bophelong bja bona.

4. HLOMPHA MELWANA

- **HLOLA DIKAROLO KA HLOKO:** Hloma dikarolo tše di kwagalago le ditebelelo go molekane yo mofsa goba motswadi wa bobedi , o kgonthišetše gore yo mongwe le yo mongwe o kwešiša lefelo la gagwe ka mafolofolo a lapa. Se se thuša go thibela go se kwešišane le go godiša tirišano.
- **BEA MEEDI YA GO KGARETŠA:** Lemoga gore molekane yo mofsa a ka ba a e-na le mekgwa e fapanego ya botswadi goba mellwane . Ahla-ahla le go dumelelana kamoo ba tlogo go akaretšwa ka gona diphethong tša botswadi.

6. HLOKOMELA DIKARABELO TŠA MAIKUTLO

- **HLAHLOBA LE NGWANA WA GAGO:** Ka mehla botšiša ngwana wa gago kamoo a ikwago ka gona ka tswalano e mpsha . Ba fe lefelo le le bolokegilego la go bontšha maikutlo a bona, gomme o tiiše maikutlo a bona.

- **ELA HLOKO DIPHETHO:** Hlokomela dika le ge e le dife tša tlalelo goba diphetogo tša boitshwaro go ngwana wa gago . Rarolla dipelaelo le ge e le dife ka pela gomme o nee kgonthišetšo.

GO SWARA DIKHUDUŠO GOBA DITIRAGALO TŠE BOHLOKWA TŠA BOPHELO

Go huduga goba ditiragalo tše bohlokwa tša bophelo di ka tsenya kgateletšego le go se kgonthišege maamong a go ba batswadi mmogo . Ke kamoo o ka laolago diphetogo tše ka mo go atlegilego:

1. KGOKAGANA KA PELE LE GANTSI

- Ahla-ahla Dikhudugo tše di ka bago gona: Ge e ba go huduga go le kgaufsi, boledišana ka yona le motswadi-gotee le ngwana ka pela ka mo go kgonegago . Go ba pepeneneng go thuša go lokišetša yo mongwe le yo mongwe phetogo.
- Akaretša Ngwana wa Gago: Kgothaletša ngwana wa gago go abelana dikgopolo le maikwelo a gagwe mabapi le go huduga mo go ka bago gona . Go amogela dilo tše ba tshwenyegilego ka tšona go bohlokwa bakeng sa go ba thuša go lebeletšana le boemo.

2. HLOLA LEANO LA PHETOGO

- Hlaloša Dithulaganyo: Dira mmogo go hlama leano la phetogo leo le nago le dintlha ka botlalo leo le lebanego le ditaba tša dithulaganyo, go swana le dithulaganyo tša bodulo, dithulaganyo tša ketelo le dinamelwa.
- Hloma Mekgwa e Mefsa: Hloma mekgwa e mefsa bakeng sa ngwana wa gago tikologong ya gagwe e mpsha, go akaretša dikolo, mediro le segwera . Go tlwaelana go ka thuša go nolofatša phetogo.

3. EBA TLHOKOMELO KA KGAHLOMELO YA MAIKUTLO

- Lemoga Dikarabelo tša Maikwelo: Kwešiša gore go huduga go ka tsoša maikwelo a fapa-fapanego baneng, go akaretša manyami, go tshwenyega le go thaba . E-ba le kgotlelelo le thekgo ge ba dutše ba sepetša maikwelo a.
- Kgothaletša go Bolela: Nea ngwana wa gago mafelo a go ntšha maikwelo a gagwe, e ka ba ka bokgabo, go ngwala goba poledišano . Se se ka ba thuša go sekaseka maikwelo a bona ka mo go atlegilego kudu.

4. BOLOKA GO TSELA

- Kgomarela Ditumellano tše di lego gona: Leka go boloka dithulaganyo le ditumellano tše di lego gona tša botswadi ka mo go kgonegago bakeng sa go nea maikwelo a go tsepama nakong ya phetogo.
- Tsepamiša kgopolo go go se fetoge: Go se fetoge mekgweng ya ka mehla le poledišanong go bohlokwa kudu . Kgonthišetša ngwana wa gago gore batswadi ka bobedi ba tla tšwela pele ba ba gona bakeng sa gagwe go sa šetšwe diphetogo.

5. AKARETŠA BATHO BA BARARO GE GO HLOKEGA

- Nyaka Tlhahlo ya Seprofešenale: Ge e ba phetogo e ipontšha e le tlhohlo ka mo go kgethegilego, nagana ka go akaretša setsebi sa lapa goba moeletši yo a kgethegilego ditabeng tša go huduga.
- Diriša Ditirelo tša Botsenagare: Ge e ba go e-na le dingangišano mabapi le go huduša, botsenagare bo ka thuša go nolofatša dipoledišano le go fihlelela ditumelelano tše di šomelago batswadi ka bobedi.

GO TLWAE LANA LE DIPHETOGO DINYAKWA TŠA NGWANA WA GAGO GE A DUTŠE A GOLA

Ge bana ba dutše ba gola, dinyakwa tša bona di a tšwelela, e lego seo se nyakago gore batswadi ba fetošé maano a bona a go godiša bana ka mo go swanetšego . Kamoo o ka rarollago diphetogo tše ka mo go atlegilego ke ye:

1. DULA O TSEBIŠWA KA MAGATO A TLHABOLOLO

- **Ithute:** Tlwaelane le megato ya kgolo ya ngwana wa gago gore o kwešiše dinyakwa tša gagwe tšeo di fetogago . Tsebo ye e ka go thuša go lebelela pele ditlhohlo le go fetošá mokgwa wa gago wa go godiša bana.
- **Nyaka Methopo:** Diriša dipuku, dihlogo le methopo ya botswadi yeo e neago temogo mabapi le kgolo ya ngwana . Nagana ka go tsenela dihlopha tša botswadi goba diforamo bakeng sa thekgo le keletšo.

2. BOLOKA KGOKAGANO E BULEGILEGO

- **Kgothaletša go Tsena ka Mehla:** Hlama mokgwa wa go tsena le ngwana wa gago go boledišana ka maikutlo a gagwe, dikgahlego tša gagwe le diphetogo le ge e le dife tšeo a ka bago a itemogela tšona . Se se godiša poledišano e bulegilego le go matlafatša tswalano ya lena.
- **Theeletša ka Mafolofolo:** Eba motheetši yo mafolofolo nakong ya dipoledišano le ngwana wa gago . Netefatša maikutlo a bona gomme o nee kgonthišetšo ge ba sepela dipihlelong tše mpsha le ditlhohlo.

3. BEAKAŠA MAANO A GO BOTSA BATSWADI

- **Tlwaelana le Mekgwa ya Kgalemo:** Ge bana ba dutše ba gola, ba ka nyaka mekgwa e fapanego ya tayo . Rulaganya mokgwa wa gago go ya ka nywaga ya bona, semelo le dinyakwa tša bona tša maikwelo.
- **Nea Boipušo:** Kgothaletša go ikemela ka go dumelela ngwana wa gago go dira dikgetho tšeo di swanetšego nywaga ya gagwe . Se se ba thuša go aga boitshepo le go hlabolla mabokgoni a go tšea dipheho.

4. ŠOMIŠANA LE MOTSWADI-GOO WA GAGO

- **Lekanyetša Mekgwa:** Dira mmogo le motswadi-gotee le wena go kgonthišetša go se fetoge maanong a botswadi le ditebelelo . Mokgwa wo o kopanego o thuša ngwana wa gago go ikwa a šireletšegile e bile a thekgwa.
- **Ahla-ahla Dinyakwa tše di Fetogago:** Ka mehla ahla-ahla diphetogo le ge e le dife dinyakwa tša ngwana wa gago goba boitshwarong bja gago le motswadi-gotee le wena bakeng sa go beakanya maano a botswadi ka mo go swanetšego.

5. ITOKIŠETŠE DIPHETHO TŠA PHETOGO

- **Dumela Ditlhohlo:** Lemoga gore go tlwaelana le dinyakwa tše di fetogago tša ngwana wa gago e ka ba tlhohlo . Ifelele pelo le ngwana wa gago ge o dutše o sepelasepela diphetogong tše.
- **Nagana ka Thekgo ya Seprofešenale:** Ge e ba ngwana wa gago a katana le diphetogo tše dikgolo goba ditlhohlo tša kgolo, nagana ka go nyaka thušo ya setsebi go setsebi sa tša kalafo goba moeletši yo a ithutago ka mo go kgethegilego kgolong ya bana.

DIKELETŠO TŠE DI ŠOMAGO TŠA GO AGA LAPA LE LE HLAKANEGO

Go tswaka malapa e ka ba tshepedišo e putsago eupša e le e raraganego, ka ge e akaretša go kopanya mafolofolo a fapa-fapanego a lapa, ditšo le semelo . Maele a mangwe a šomago a go thuša go kgonthišetša phetogo ye e boreledi le go hlola lapa le le tswakilwego leo le kwanago ke a:

1. Boledišana ka Pele le ka Botshepegi

- Kgothaletša Poledišano: Hlama tikologo ye e bulegilego moo ditho ka moka tša lapa di ikwago di lokologile go abelana dikgopolo le maikutlo a tšona . Diboka tša ka mehla tša lapa di ka nolofatša poledišano.
- Bea Ditebelelo: Ahlaahla seo setho se sengwe le se sengwe se se letetšego go thulaganyo ye mpsha ya lapa, go akaretšwa dikarolo le maikarabelo.

2. Iphe Nako ya Gago

- Dumelela Phetogo: Kwešiša gore go tswaka malapa go tšea nako . Le fele pelo go yo mongwe le yo mongwe gomme o dumelele ditswalano go gola ka tlhago.
- Phema go Kitimela: O se ke wa gapeletša ditirišano magareng ga bana beno ba bobedi goba magareng ga bana le balekane ba bafsa. A dikgokagano di gole ka lebelo la tšona.

3. Hloma Dikarolo le Mellwane ye e Hlakilego

- Hlaloša Dikarolo tša Botswadi: Hlaloša gabotse tema yeo e kgathwago ke motswadi yo mongwe le yo mongwe thulaganyong e mpsha ya lapa . Ahlaahla kamoo maikarabelo a botswadi a tlogo arolwa ka gona go phema kgakanego le thulano.
- Bea Mellwane: Hloma mellwane bakeng sa bana mabapi le go akaretšwa ga batswadi ba bobedi . Netefatša gore bana ba kwešiša le go hlompha mellwane ye.

4. Hlama Ditšo tša Malapa

- Thoma Ditšo tše Mpsha: Hlagolela meetlo e mefsa ya lapa goba ditšo tšeo di akaretšago yo mongwe le yo mongwe . Se se ka thuša go godiša maikwelo a go ba karolo ya setšhaba le botee magareng ga ditho tša lapa.
- Akaretša Ditšo tša Kgale: Kopanya ditšo go tšwa lapeng le lengwe le le lengwe go hlola maikutlo a go tšwela pele le tlhompho ya ditlogo tša motho yo mongwe le yo mongwe.

6. Kgothaletša Mešomo ya Tlamo

- Rulaganya Maeto a Lapa: Rulaganya mediro yeo e dumelelago ditho tša lapa go dirišana lefelong le le thabišago le la go iketla . Se se ka akaretša go ya go tšwa, mašego a dipapadi goba go apea gotee.
- Tsenya Dilo tšeo o Di Tlošago Bodulo tše di Abelanwago: Hlaola dikgahlego tše di swanago gare ga ditho tša lapa gomme o tsenele dilo tšeo o di abelanago tša go itloša bodutu goba mediro ya go tiiša dikamano.

7. Godiša Dikamano tša Motho ka Noši

- Diriša Nako ya Motho ka o tee ka o tee: Kgothaletša tlemo ya motho ka o tee ka o tee magareng ga bana babo rena ba bobedi le batswadi. Se se thuša go aga go bota le go nweletša ditswalano.

- Hlompha Botho ka Noši: Lemoga le go thekga semelo sa moswananoši le dinyakwa tša ngwana yo mongwe le yo mongwe, o ba dumelele go ikwa ba le bohlokwa bjalo ka motho ka o tee ka o tee.

8. Thekga Maikwelo a Bana ba Gago

- Dumela Maikutlo: Lemoga gore bana ba ka ba le maikwelo a fapa-fapanego, go akaretša manyami, lehufa goba kgakanego . Netefatša maikwelo a bona gomme o nee kgonthišetšo.
- Kgothaletša Polelo ye e Bulegilego: Hloma lefelo le le bolokegilego la gore bana ba tšweletše maikutlo le dipelaelo tša bona ka ga tshepedišo ya go hlakanya.

9. Rarolla Thulano ka tsela ye e Agago

- Beakanya Maano a Tharollo ya Thulano: Hloma ditlhahlo tša kamoo o ka swaraganago le go se kwane . Kgothaletša ditho tša lapa gore di boledišane pepeneneng le ka tlhompho.
- Phema go Kgetha: Swara bana ka moka ka go lekana le ka toka . Phema go bontšha go rata batho, ka ge se se ka lebiša go sekgopi le thulano.

10. E-ba Le Kgopolo ka Mekgwa ya Botswadi

- Lekantšha Mekgwa: Ahla-ahla difilosofi tša botswadi gomme o leke go dumelelanya mekgwa ya gago . Go se fetoge ga tayo le ditebelelo go ka thuša go hlola tikologo ye e tsepamego kudu.
- Hlompang Taolo ya Yo Mongwe le Yo Mongwe: Lemoga le go hlompha taolo ya yo mongwe le yo mongwe bjalo ka batswadi . Thekgana dipheho tša yo mongwe le yo mongwe pele ga bana.

11. Nyaka Thušo ya Sefofošenele ge e ba go Nyakega

- Nagana ka Keletšo ya Malapa: Ge e ba go tswakanya malapa e ba tlhohlo ka mo go kgethegilego, nagana ka go nyaka thušo ya setsebi sa lapa goba moeletši yo a ithutago ka mo go kgethegilego malapeng ao a tswakilwego.
- Dithuto-thuto le Dihlopha tša Thekgo: Kgatha tema dithutong goba dihlopha tša thekgo tšeo di lebantšhitšwego go tswaka malapa go hwetša temogo le go abelana maitemogelo le ba bangwe.

12. Itlwaetše go fetofetoga le maemo le go tlwaelana le maemo

- Bulegela Phetogo: Kwešiša gore go tswakanya malapa go ka nyaka go fetofetoga le maemo mekgweng ya ka mehla le ditebelelo . Tlwaelana le maemo ka mo go nyakegago go amogela dinyakwa tša yo mongwe le yo mongwe.
- Dula o na le Pono e botse: Boloka pono e botse gomme o ikemišetše go beakanya maano ge mafolofolo a lapa a dutše a tšwelela ge nako e dutše e e-ya.

TLHAHLO YA NGWANA YA BOTSWADI MMOGO

1. Botswadi mmogo ke eng?

Go godiša bana gotee go bolela gore batswadi ba gago ka bobedi ba šoma gotee go go hlokomela, gaešita le ge ba sa hlwe ba dula gotee . Se se mabapi le go kgonthišetša gore o ikwa o ratwa le go thekgwa ke bona ka bobedi .

2. Ke ka Baka La'ng Batswadi ba-ka ba Dula ka Batho?

Ka dinako tše dingwe, batswadi ba dira phetho ya gore go kaone gore ba dule magaeng a fapa-fapanego. Se ga se fetoše kamoo ba go ratago ka gona. Ba nyaka go kgonthišetša gore o thabile e bile o phetše gabotse mmeleng, gomme go ba motswadi mmogo ke tsela e nngwe ya go dira seo.

3. Maikutlo a Gago a Bohlokwa

Ke mo go tlwaelegilego go ba le maikutlo a mantši a go fapana nakong ye. O ka ikwa o nyamile, o gakanegile goba gaešita le go galefa . Go bohlokwa go gopola gore maikutlo a gago a a kwagala. Bolela ka tšona le motho yo o mmotago, go swana le otswadi, morutiši goba mogwera wa gago wa kgauswi.

4. Go Kwešiša Mokgwa wa Gago o Mofsa

Go ba motswadi mmogo go bolela gore o ka ba le lenaneo le lefsa . O ka fetša matšatši a mangwe le motswadi yo mongwe gomme matšatši a mangwe le yo mongwe . Go ba le mokgwa wa ka mehla go go thuša go tseba seo o ka se letelago . Ge e ba o sa kgonthišege ka lenaneo la gago, botšiša batswadi ba gago goba o lebelele almanaka gotee.

5. Go etela Mma le Tate

Ge o etela motswadi yo mongwe le yo mongwe, ke sebaka sa go fetša nako ya boleng le bona. O ka ba le mediro e fapanego ntlong e nngwe le e nngwe, yeo e ka bago e kgahlišago ! Gopola gore batswadi ka bobedi ba nyaka go ipshina le wena le go go dira gore o ikwe o kgethegile.

6. Go Boledišana le Batswadi ba Gago

Go bohlokwa go abelana dikgopolo le maikutlo a gago le batswadi ka bobedi. O ka kgona:

- **Diriša Mantšu a Gago:** Ge e ba selo se sengwe se go tshwenya, ba tsebiše.
- **Botšiša Dipotšišo:** Ge e ba o gakanegile ka selo se itšego, o se ke wa dika-dika go botšiša.
- **Bolela Dinyakwa tša Gago:** Ge e ba o nyaka selo se itšego, botša batswadi ba gago kamoo ba ka thušago ka gona.

7. Go Feta Dinakong tše Thata

Ka nako ye nngwe, dilo di ka ikwa di le thata, gomme seo se lokile. Maele a mangwe ao a ka go thušago go lebeletšana le boemo ke a:

- **Bolela ka Yona:** Abelana kamoo o ikwago ka gona le motho yo o mmotago.

- **Boloka Journal:** Go ngwala go ka go thuša go bolela maikwelo a gago.
- **Hema ka mo go tseneletšego:** Ge o ikwa o imetšwe, tšea motsotswana o heme ka mo go tseneletšego gomme o iketle.

8. Go Ipshina le Batswadi ka Bobedi

Leka go hwetša ditsela tša go thabela nako le batswadi ka bobedi . O ka:

- **Rulaganya Mešomo Mmogo:** Go sa šetšwe go bapala dipapadi, go ya phakeng goba go bogela filimi, hwetša dilo tše di thabišago tšeo le ka di dirago mmogo.
- **Keteka Matšatši a Kgethegilego:** Gopola gore batswadi ka bobedi ba nyaka go keteka matšatši a gago a matswalo le matšatši a maikhutšo, ka gona hgonthišetša gore le rulaganya mediro e thabišago gotee.

9. Seo O Swanetšego go Se Dira Ge o Ikwa o nyamile

Ge e ba o ikwa o nyamile goba o nyamile, leka maano a:

- **Bolela le Motho yo mongwe:** Bolela le motho yo mogolo yo a mmotago mabapi le kamoo o ikwago ka gona.
- **Thala goba Hlama:** Bokgabo bo ka thuša go bontšha maikutlo a gago ge go le thata go hwetša mantšu.
- **Dula o le Mafofolo:** Go tšwa ka ntle go yo bapala goba go namela paesekele ya gago go ka thuša go phagamiša moya wa gago.

10. Dikeletšo tše di Thušago bakeng sa Katlego ya Botswadi-gotee

- **Hlompha:** Swara batswadi ka bobedi ka botho le ka tlhompho . E thuša go hlola tikologo ye botse go yo mongwe le yo mongwe.
- **E-ba yo a Tekatekanogo:** Ka dinako tše dingwe dithulaganyo di a fetoga, gomme seo ga se sa loka. Leka go ba yo a feto-fetogago le maemo gomme o sepele le go elela.
- **Dula o na le Pontšho:** Lebiša tlhokomelo dilong tše dibotse tša go ba le magae a mabedi le malapa a mabedi ao a go hlokomelago.

Dithempleite tša Batswadi mmogo

LETLAKALA LA MOŠOMO LA GO LAOLA DITSHENYAGALELO TŠE DI AMANAGO LE BANA

Ditaelo:

- Lokeletša ditshenyagalelo ka moka tšeo di tswalanago le bana:** Ngwala ditshenyagalelo ka moka tšeo di tswalanago le ngwana (bana) wa gago . Se se ka akaretša ditshenyagalelo tša ka mehla tša kgwedi le kgwedi gotee le ditshenyagalelo tša ka dinako tše dingwe goba tša nako e tee.
- Beakanya ditshenyagalelo ka magoro:** Diriša magoro ao a filwego go thuša go rulaganya tšhomišo ya gago ya tšhelete.
- Latela tšhomišo ya gago ya tšhelete:** Diriša karolo ya mafelelo go rulaganya le go hlahloba tšhomišo ya gago ya tšhelete kgweding ye e latelago.

1. Ditshenyagalelo tša Kgwedi le Kgwedi tše di Amanago le Bana

Legoro la Ditshenyagalelo	Tlhaloso ya Ditshenyagalelo	Tšhelete ya Kgwedi le Kgwedi	Dintlha
Dintlo tša go dula	Rente/Morgage ya go reka ka ntlo		
Didirišwa tša go šomišwa	Motlakase, metsi, peterole, inthanete		
Dijo	Dijo tša go rekwa, dijo		
Diaparo	Diaparo tše mpsha, dieta		
Thuto	Mokete wa sekolo, ditlabakelo, thuto ya go ruta		
Tlhokomelo ya maphelo	Inšorense, ketelo ya ngaka, meds		
Mešomo ya ka ntle ga Kharikhulamo	Dipapadi, mmimo, tantši		
Thomelo ka senamelwa	Petrole, dinamelwa tša bohle, ditshenyegelo tša koloi		
Tlhokomelo ya bana	Tlhokomelo ya mosegare, go hlokomela bana		
Hlakahlakanego	Dimpho, boithabišo, mediro		

Legoro la Ditshenyagalelo	Tlhaloso ya Ditshenyagalelo	Tšhelete ya Kgwedi le Kgwedi	Dintlha
Palomoka ya Ditshenyagalelo tša Kgwedi le Kgwedi			

2. Ditshenyagalelo tša Nako e tee

Tlhaloso ya Ditshenyagalelo	Palo	Matšatšikgwedi	Dintlha
Mohlala: Monyanya wa Letšatši la Matswalo			
Palomoka ya Ditshenyagalelo tša Nako e tee			

3. Ditshenyagalelo tše di sa Letelwago

Lokeletša ditshenyagalelo le ge e le dife tšeo di sa letelwago tšeo di tswalanago le bana tšeo o ka di letelago:

1. _____
2. _____
3. _____

4. Peakanyo ya Tekanyetšo ya Kgwedi le Kgwedi

Šomiša karolo ye go rulaganya tekanyetšo ya gago ya kgwedi le kgwedi go ya ka ditshenyagalelo tša gago le letseno.

Letseno la Kgwedi le Kgwedi	Palo
Motswadi 1 Letseno	
Motswadi 2 Letseno	
Palomoka ya Letseno	

Palomoka ya Ditshenyagalelo tša Kgwedi le Kgwedi	
Tekanyetšo ye e šetšego (Letseno - Ditshenyagalelo) .	

5. Go Boeletša Ditshenyagalelo tša Gago

1. Ke ditshenyagalelo dife tšeo di tswalanago le bana tšeo di ilego tša go makatša kudu?

2. Na go na le lefelo le ge e le lefe leo o ka fokotšago ditshenyagalelo?

3. O ka rulaganya bjang gakaone ditshenyagalelo tšeo di sa letelwago nakong e tlogo?

4. Boledišana le motswadi-gotee le wena kamoo le tlogo go laola ditshenyagalelo tše mmogo.

6. Megato ya Tiro

Go ithekgile ka tshekatsheko ya gago, lokeletša bonyenyane megato e meraro ya tiro yeo o ka e gatago go laola ditshenyagalelo tšeo di tswalanago le bana ka mo go atlegilego kudu:

1. _____
2. _____
3. _____

MOHLAKANELWA VS. LETLAKALA LA MOŠOMO LA DIPHETHO TŠA MOTHO KA NOŠI

Ditaelo:

1. Diriša letlakala le la mošomo go šupa diphetho tšeo di amanago le kgodišo ya ngwana wa gago.
2. Ahlaahla selo se sengwe le se sengwe le motswadi-gotee le wena gomme o se hlophe e ka ba **Sepheho sa Mohlakanelwa** goba **Sepheho sa Motho ka Noši** .
3. Diriša sekgoba seo se filwego go oketša dintlha le ge e le dife tša tlaleletšo goba dilo tšeo di swanetšego go elwa hloko.

Dihlopha tša Diphetho

Lefelo la Sepheho	Sepheho/Mohla la wo o Itšego	Sepheho sa Mohlakanelwa (J) .	Sepheho sa Motho ka Noši (I) .	Dintlha/Dikakanyokgolo
Thuto	Kgetho ya sekolo			
	Dinyakwa tša thuto tše di kgethegilego			
	Ditiro tša ka ntle ga thuto			
	Ditebelelo tša mošomo wa gae			
Bophelo & Bophelo bo Botle	Tlhokomelo ya bongaka (ngaka, ngaka ya meno) .			
	Diente tša go enta			
	Dikgetho tša dijo			
	Thekgo ya maphelo a monagano			
Mokgwa wa Letšatši le Letšatši	Lenaneo la pele ga go robala			
	Mekgwa ya mesong			
	Mešomo ya ka gae le maikarabelo			
	Mellwane ya nako ya skrine			
Matšatšiša	Dithulaganyo tša maikhutšo			

Lefelo la Sephetho	Sephetho/Mohla la wo o Itšego	Sephetho sa Mohlakanelwa (J) .	Sephetho sa Motho ka Noši (I) .	Dintlha/Dikakanyokgolo
Maikhutšo & Meketeko	Matšatši a matswalo (merero ya monyanya) .			
	Ditšo tša lapa (tše mpsha goba tša kgale) .			
	Maikhutšo le dithulaganyo tša maeto			
Kgalema	Melawana le mellwane			
	Ditlamorago tša boitshwaro bjo bo gobogilego			
	Poledišano mabapi le tayo			
	Kgothatšo le theto			
Ditšhelete	Thekgo ya bana le meneelo ya ditšhelete			
	Ditshenyagalelo tša thuto (thuto, ditlabakelo) .			
	Ditshenyagalelo tša ka ntle ga thuto (dipapadi, dikampa) .			
	Ditshenyagalelo tša kalafo			
Nngwe	Diphetogo dithulaganyong tša bophelo			
	Matla a lapa (balekane ba bafsa, bana babo rena ba bobedi) .			
	Go huduga (go hudugela lefelong le lefsa) .			

Lefelo la Sephetho	Sepheho/Mohla la wo o Itšego	Sepheho sa Mohlakanelwa (J) .	Sepheho o sa Motho ka Noši (I) .	Dintlha/Dikakanyokg olo
	Ditiragalo tše bohlokwa tša bophelo (go nyala gape, bjalobjalo) .			

Dipotšišo tša go Naganišiša:

- Ke dipheho dife tšeo re hwetšago e le tlhohlo kudu go di ahlaahla goba go dumelelana ka tšona?**
 - _____
- Re ka kaonefatša bjang poledišano ya rena mabapi le dipheho tša mohlakanelwa le tša motho ka o tee ka o tee?**
 - _____
- Na go na le dipheho tše di tlogo tšeo re swanetšego go di rarolla ? Ge e ba go le bjalo, di lokeletše mo.**
 - _____
- Re ka kgonthišetša bjang gore ngwana wa rena o ikwa a lokologile go bolela dikgopolo tša gagwe mabapi le dipheho tše?**
 - _____

Leanotiro: .

- Rulaganya Seboka:** Bea nako ye e itšego ya go hlahloba le go ahlaahla letlakala le la mošomo mmogo.
 - Letšatšikgwe: _____ Nako: _____ .
- Hlama Tshepedišo ya go Latela:** Dira phetho ya gore o tla etela gape gaka letlakala le la mošomo go netefatša gore le dula le le maleba e bile le le nakong .
 - Maqhubu a: _____ .
- Beakanya Ditlahlo tša Kgokagano:** Laola gore o tla boledišana bjang ka ga dipheho tšeo di tšwelago pele (mohlala, ka sengwalwa, imeile, goba dikopano tša motho ka noši).
 - _____

LETLAKALA LA MOŠOMO LA LENaneo LA BOTSWADI

Ditaelo:

1. Tlatša tshedimošo ya ngwana wa gago ka godimo.
2. Diriša ditafola tše di lego ka mo tlase go hlalosa lenaneo la gago la botswadi.
3. Ahlaahla le go phethagatša lenaneo le motswadi-gotee le wena.
4. Boeletša lenaneo ka mehla gomme o lokišetše ge go nyakega.

TSHEDIMOŠO YA BANA

Leina la Ngwana:	
Letšatšikgwedi la Matswalo:	
Leina la Sekolo/Tlhokomelo ya Mosegare:	

1. Lenaneo la Beke le Beke la Botswadi

Letšatši la Beke	Motswadi 1.	Motswadi 2.	Dintlha
Mošupologo			
Labobedi			
Laboraro			
Labone			
Labohlano			
Mokibelo			
Sontaga			

2. Lenaneo la Ditiragalo tša Maikhutšo le tše di Kgethegilego

Maikhutšo/Tiragalo	Matšatšikgwe di	Motswadi yo a Ikarabelago	Dintlha
Paseka ya Paseka			
Keresemose ya Keresemose			
Matšatši a matswalo			
Matšatši a Maikhutšo a Sekolo			
Ditiragalo tše Dingwe			

3. Dintlha tša Dinamelwa le tša go Tšea/go Lahlela

Tiragalo	Lefelo	Motswadi yo a Ikarabelago	Nako	Dintlha
Go Tlogela Sekolo				
Go Tšea Sekolo				
Mešomo ya ka ntle ga Kharikhulamo				
Diketelo tše Dingwe				

4. Dikakanyokgolo le Dintlha tše di Kgethegilego

- **Dikgetho tša Poledišano:**

- **Dikgokagano tša Bohlokwa:**

- **Ngaka:** _____
- **Ikgokaganye le Sekolo:** _____ .

- Ikgokaganye ya Tšhoganetšo: _____ .
- Dintlha/Dikakanyokgolo tše dingwe:

5. Tshekatsheko le Dipeakanyo

- Letšatšikgwedi la Lenaneo la Tshekatsheko: _____ .
- Dintlha go tšwa go Tlhahlobo:

- Dipeakanyo tše di Nyakegago:

LETLAKALA LA MOŠOMO LA MELLWANE YA BOTSWADI MMOGO

Letlakala le la mošomo le hlametšwe go go thuša le motswadi-gotee le wena go lemoga, go hloma le go boloka mellwane e phetšego gabotse yeo e tlogo go kaonefatša tswalano ya lena ya botswadi-gotee. Ka go phetha megato ye e latelago, o tla hlama tlhako ye e kwagalago yeo e šireletšago bobedi tswalano ya gago le bophelo bjo bobotse bja ngwana wa gago.

KGATO YA 1: GO NAGANIŠA KA DINYAKWA TŠA MOTHO

Pele o boledišana le motswadi-gotee le wena ka mellwane, iphe nako ya go naganišiša ka dinyakwa tša gago le ditebelelo tša gago . Araba dipotšišo tše di latelago go thuša go hlakiša seo se lego bohlokwa go wena.

1. Ke mafelo afe a bohlokwa ao ke bonago mellwane e le bohlokwa kudu?
(mohlala, kgokagano, go tšea diphetho, taolo ya nako, sebaka sa motho ka noši)

2. Na go na le maemo a itšego ao a hlotšego thulano goba go se iketle nakong ye e fetilego?

3. Ke eng seo ke se hlokago go motswadi mmogo le nna gore ke ikwe ke hlompšha ebile ke thekgwa temaneng ya ka?

4. Ke nyaka go swara bjang dihlogo tša motho ka noši goba maikutlo ge ke boledišana le motswadi-gotee le nna?

KGATO YA 2: HLOLA MELWANA YE BOHLOKWA YA BOTSADI MMOGO

Dira ka magoro a a latelago go hlaloša mellwane ye e itšego yeo e tlogo go hlahla tswalano ya gago ya botswadi mmogo . Ela hloko bobedi pono ya gago ka noši le seo se lokilego go motswadi-gotee le wena.

1. MELWANA YA KGOKAGANO

Re tla boledišana bjang ? (Kgetha mokgwa: sengwalwa, imeile, mogala, dikopano tša motho ka noši, didirišwa tša botswadi mmogo)

Re tla boledišana neng ? (Bea dinako goba ditlahlo tša ditaba tšeo e sego tša ka pela le tše di akgofilego)

Ke eng seo se lego off-limits go ahlaahla ? (Ditaba tša motho ka noši, ditaba tša kamano ya nakong ye e fetilego, bjalobjalo)

Re tla swaragana bjang le go se kwane ? (Maano a go fokotša tekanyo, tšhomišo ya botsenagare ge go nyakega)

2. MEELWANA YA NAKO YA GO TSWADIŠA

Re tla swara bjang diphetogo tša lenaneo ? (Tsebišo ya fasefase ye e nyakegago bakeng sa diphetogo, ditebelelo tša go fetofetoga le maemo)

Tshepetšo ya maikhutšo le ditiragalo tše di kgethegilego ke efe ? (Go rulaganya matšatši a maikhutšo, matšatši a matswalo, ditiragalo tša sekolo)

Ke mellwane efe ya go swana ga nako ya botswadi ? (Go etela ngwana nakong ya motswadi yo mongwe, go tlogela/go tšea)

3. MEELWANA YA GO TŠEA DIPHETHO

Ke diphetho dife tšeo di tlogo tšewa ka mohlakanelwa, le gore ke dife tšeo di ka tšewago ka go ikemela ? (Bongaka, thuto, ka ntle ga thuto, bodumedi)

Re tla swara bjang go se kwane ka diphetho tše bohlokwa ? (Botsenagare, go nyaka keletšo ya motho wa boraro, go kwanantšha)

4. MELWANA YA MOTHO

Ke mellwane efe ya ditirišano tša motho ka noši ? (Go ahlaahla dikamano tše mpsha, go abelana ka ditaba tša leago, go kopana le balekane ba bafsa)

Re nyaka go boloka bjang sephiri sa motho ka noši ? (Ditaba tša ditšhelete, bophelo bja motho ka noši, ditirišano le bagwera le ba lapa)

KGATO YA 3: GO BEA MELEDI YA BOPHELO BJA NGWANA

1. Re tla netefatša bjang gore ngwana wa rena go se fetoge magareng ga magae ? (mohlala, mekgwa ya pele ho robala, kgalemo, melao ya nako ya skrine)

2. Re ka thibela bjang ngwana wa rena gore a se swarelwe gare ga dithulano ? (mohlala, go se boledišane ka go se kwane pele ga ngwana) .

3. Ke ditebelelo dife tšeo re di abelanago tša go thekga ngwana wa rena maikwelong ? (mohlala, go hlohleletša dikamano tše dibotse le batswadi ka bobedi) .

KGATO YA 4: TLHOKOMELO LE TLHAHLOBO YA MELWANA

Go hloma mellwane ke mogato wa mathomo feela . Ela hloko kamoo wena le motswadi-gotee le wena le tlogo go boloka le go lokiša mellwane ye ge nako e dutše e e-ya.

1. Re tla tsena bjang le go sekaseka mellwane ya rena gape ? (Bea lenaneo la nako: kotara, gabedi ka ngwaga goba ngwaga le ngwaga)

2. Re tla dira eng ge mollwane o tshela ? (Ahlaahla ditlamorago le ka moo o ka rarollago ditaba dife goba dife tšeo di tšwelelago)

3. Leano la rena la go rarolla diphetogo maamong a bophelo ke lefe ? (mohlala, balekane ba bafsa, khudušo, diphetogo tša dipeelano tša mošomo) .

KGATO YA 5: TUMELO YA MELWANA

Ge o šetše o tladiše letlakala la mošomo, kopana le motswadi-gotee le wena go boledišana le go phethagatša mellwane ya gago ya botswadi-gotee. O ka šomiša sekgoba se go akaretša ditumellano tša gago tša bohlokwa:

DITUMELO TŠA KGOKAGANO

DITUMELANO TŠA NAKO YA BOTSE

DITUMELO TŠA GO TŠEA DIPHETHO

DITUMELANO TŠA MELWANA YA BOTHO

LEANO LA BOTSWADI MMOGO

Leano le le fa tlhako ye e rulagantšwego go thuša batswadi go sepetša botswadi mmogo ka mo go atlegilego, go netefatša dikgahlego tše kaone tša ngwana mola ba hloma kgokagano ye e kwagalago le maikarabelo.

Batswadi :

Motswadi 1 Maina: .

Maina a Motswadi 2:

Bana):

Ngwana 1 Maina (DOB): .

Maina a Ngwana a 2 (DOB):

Maina a Ngwana a 3 (DOB):

Letšatšikgweedi la Tumelelano:

[Tsenya Letšatšikgweedi].

I. LENANEO LA NAKO YA BOTSWADI

Matšatši a beke: .

Nako ya Motswadi 1: [Matšatši le dinako].

Nako ya Motswadi 2: [Matšatši le dinako].

Mafelo-beke: .

Nako ya Motswadi 1: [Go dikološa mafelo-beke ge e ba go le gona, laetša dinako].

Nako ya Motswadi 2: [Go dikološa mafelo-beke ge e ba go le gona, laetša dinako].

Matšatši a maikhutšo:

Mengwaga ye e Makatšago:

[mohlala, Paseka le Motswadi 1, Keresemose le Motswadi 2, bj.bj.]

Gaešita le Nywaga:
[mohlala, Paseka le Motswadi 2, Keresemose le Motswadi 1, bj.bj.]
Matšatši a maikhutšo:
Nako ya Motswadi 1: [Matšatši le dinako].
Nako ya Motswadi 2: [Matšatši le dinako].
2. Mabaka a Kgethegilego: .
Matšatši a matswalo:
Letšatši la matswalo la ngwana le tla fetšwa le [laetša motswadi goba go dikološa] goba la abelanwa magareng ga batswadi.
Letšatši la matswalo la Motswadi 1: [Akaretša dintlha tša lenaneo].
Letšatši la matswalo la motswadi wa 2: [Akaretša dintlha tša lenaneo].
Ditiragalo tša Sekolo/Dika ntle ga Kharikhulamo:
Batswadi ka bobedi ba kgothaletšwa go ba gona ditiragalong tša sekolo, ditiragatšo le medirong ya ka ntle ga thuto, ntle le ge go dumelelanwe ka tsela e nngwe.

II. KGOKAGANO MAGARENG GA BATSWADI

1. Kgokagano ya Kakaretšo: .

- a. Batswadi ba dumela go boledišana ka tlhompho ka ditaba ka moka tšeo di tswalanago le bana . Diphetho ka moka tše dikgolo di tla ahla-ahlwa pele di dirwa.

2. Mekgwa ye e Kgethilwego:

- a. [Email, Coparenting app, Sengwalwa, Mogala goba ka sebele].
- b. Nako ya go arabela: Batswadi ka bobedi ba dumela go arabela ka gare ga [diiri tše 24 goba tše 48] ditabeng tšeo e sego tša tšhoganetšo.

3. Kgokagano ya Tšhoganetšo:

- a. Ge go ka ba le boemo bja tšhoganetšo mabapi le ngwana, motswadi yo a nago le ngwana o tla ikgokaganya le motswadi yo mongwe gatee-tee ka [Mogala, Sengwalwa, bj.bj.].

4. Bolaodi bja go Tšea Diphetho: .

- a. Diphetho tše Kgolo (mohlala, Thuto, Bongaka, Bodumedi):
 - i. Batswadi ka bobedi ba swanetše go dumelelana ka diphetho tše dikgolo tšeo di tswalanago le thuto ya ngwana, dinyakwa tša tša kalafo goba kgodišo ya bodumedi.

- ii. Ge go ka tšwelela go se kwane, batswadi ba tla nyaka botsenagare.

b. Diphetho tša Letšatši le Letšatši:

- i. Motswadi yo mongwe le yo mongwe a ka direla ngwana diphetho tša letšatši le letšatši nakong ya gagwe ya botswadi (mohlala, dijo, pele ga go robala, mediro).

III. BOPHELO BJA NGWANA LE GO BEAKASA

1. Go se fetoge go ralala le magae:

- a. Batswadi ka bobedi ba dumela go hlolela ngwana tikologo e tsepamego le e sa fetogego . Mekgwa ya motheo e bjalo ka pele ga go robala, mošomo wa gae le tayo e swanetše go swana bakeng sa go fokotša kgateletšego bakeng sa ngwana.

2. Thekgo ya Maikutlo: .

- a. Batswadi ka bobedi ba dumela go thekga ngwana maikwelong nakong ya diphetogo magareng ga magae . Motswadi le ge e le ofe yo a tlogo go bolela gampe ka yo mongwe pele ga ngwana goba go akaretša ngwana ditabeng tša batho ba bagolo.

3. Go Boloka Dikamano:

- a. Batswadi ka bobedi ba tla hlohleletša ngwana go ba le kamano ye botse le motswadi yo mongwe le lapa le legolo (mohlala, borakgolo le bomakgolo, borakgadi/malome) . Go letša mogala goba go boledišana ka bidio le motswadi yo mongwe go tla dumelelwa ka diiri tše di kwagalago ge e ba ngwana a rata.

IV. MAIKARABELO A DITLHELETE

1. Thekgo ya Bana:

- a. Thekgo ya bana e tla lefelwa go ya ka taelo ya kgorotsheko.
- b. Diphetogo dife goba dife tša thekgo ya bana di swanetše go dumelelanwe goba go swarwa ka dikanale tša molao.

2. Ditshenyagalelo tše di Abelanwago: .

- a. Batswadi ka bobedi ba dumela go abelana ditshenyagalelo tše di amanago le:
 - i. Ditshenyagalelo tša kalafo (tše di se nago inšorense): Karoganyo [50/50] goba phesente e nngwe.
 - ii. Ditshenyagalelo tša thuto: Karoganyo [50/50] goba phesente e nngwe.
 - iii. Mediro ya ka ntle ga thuto: Karoganyo [50/50] goba phesente ye nngwe.

- iv. Diaparo le Ditlabakelo: [Kamoo ditshenyagalelo di tlogo go abelanwa ka gona goba ge e ba motswadi yo a nago le tshwanelo ya mathomo ya go godiša ngwana a tla e swara.]
3. Ditshenyagalelo di swanetše go ngwalwa, gomme dipušetšo di swanetše go dirwa mo matšatšing a [X] a go amogela bohlatse bja ditshenyagalelo.

V. GO RAROGA DITHULANYO

1. Tharollo ya Dingangišano:

- a. Ge e ba go ka tšwelela go se kwane mo batswadi ba ka se kgonego go go rarolla ka bobona, ba dumela go thoma ka go nyaka botsenagare pele ba phegelela kgato le ge e le efe ya molao . Botsenagare bo tla direga mo [matšatši a 30] ka morago ga ge ngangišano e tšweletše.

2. Go Fetoša Leano la Botswadi mmogo:

- a. Leano le le ka fetošwa ge e ba dinyakwa tša ngwana di fetoga goba ge e ba maemo a tšwelela . Diphetošo dife goba dife di swanetše go dumelelanwe ka go ngwala ke batswadi ka bobedi.

VI. DITUMELO TŠE DINGWE

1. Go hudušwa: .

- a. Ge e ba motswadi yo mongwe a rulaganya go huduga bokgole bja go feta [X miles], o swanetše go nea [matšatši a 60 goba a 90] tsebišo go motswadi yo mongwe . Motswadi yo a hudugago o swanetše gape go šišinya lenaneo le le boeleditšwego la botswadi go amogela phetogo ya lefelo.

2. Matseno a Balekane ba Bafsa:

- a. Batswadi ka bobedi ba dumela go leta [dikgwedi tša X] pele ba tsebiša molekane yo mofsa go ngwana . Batswadi ka bobedi ba tla boledišana ka phetho ye e sa le pele go kgonthišetša gore phetogo ya ngwana e etilwe pele.

3. Methopo ya Ditaba ya Leago:

- a. Dinepe le tshedimošo ka ga ngwana di ka se tsenywe go dikgokaganyo tša leago ntle le tumelano ya batswadi ka bobedi.

VII. TUMELANO YA MAFELO LE DISAENO

Rena, bao ba saennego ka mo tlase, re dumela go obamela dipeelano tšeo di hlagišitšwego ka go leano le la go godiša bana mmogo le go etiša pele bophelo bjo bobotse bja ngwana (bana) wa rena go feta tšohle.

Motswadi 1 Mosaeno: .

Letšatšikgwedi: _____

Motswadi wa 2 Mosaeno: .

Letšatšikgwedi: _____

LENANEO LA GO HLAHLOBA BAKENG SA BOTSWADI MMOGO BJO BO ATLEGILEGO

1. KGOKAGANO
☐ Hloma Kgokagano ye e Bulegilego: Dumelelana ka mekgwa ya kgokagano ye e kgethilwego (sengwalwa, mogala, imeile).
☐ Rulaganya go Tsena ka Mehla: Beakanya dinako tša ka mehla tša go ahlaahla dinyakwa tša ngwana le dimpshafatšo le ge e le dife.
☐ Diriša Polelo ye Botse: Phema dipolelo tše mpe ka yo mongwe le yo mongwe pele ga ngwana.
☐ Go Theeletša ka Mafolofolo: Dira boiteko bjo bo tseneletšego bja go theeletša dipelaelo le dipono tša yo mongwe le yo mongwe.
2. LENANEO LA BOTSWADI
☐ Hloma Lenaneo la Botswadi: Hloma lenaneo le le feletšego leo le hlalosago dithulaganyo tša go godiša ngwana (beke le beke, kgwedi le kgwedi).
☐ Akaretša Matšatši a Maikhutšo le Ditiragalo tše Kgethegilego: Rulaganya matšatši a maikhutšo, matšatši a matswalo le maikhutšo e sa le pele.
☐ Mafelo a go Topa/go Lahlela Tokomane: Hlaloša gabotse moo diphapantšho di tlogo direga gona.
☐ Rulaganya go feto-fetoga le maemo: Akaretša dipeakanyo tša diphetogo tša motsotso wa mafelelo goba maemo a tšhoganetšo.
3. MAIKARABELO A DITLHELETE
☐ Ditumellano tša Thekgo ya Bana: Netefatša ditumellano tše di kwagalago mabapi le ditefelo tša thekgo ya bana.
☐ Ditshenyagalelo tša Abelana: Hlaloša ka moo ditshenyegelo di tlogo arolwa ka gona (thuto, tlhokomelo ya maphelo, mediro ya ka ntle ga kharikhulamo).
☐ Latela Ditshenyagalelo: Boloka pego ya ditshenyagalelo tše di amanago le bana le meneelo go tšwa go batswadi ka bobedi.
4. 4. GO TŠEA DIPHETHO
☐ Diphetho tša Mohlakanelwa: Hlaola mafelo a bohlokwa ao go ona diphetho tša mohlakanelwa di nyakegago (thuto, tlhokomelo ya maphelo, bodumedi).
☐ Tharollo ya Thulano: Hloma mokgwa wa go rarolla go se kwane (botsenagare, keletšo).
☐ Boloka Direkoto: Ngwala diphetho tše bohlokwa le ditumellano tše o swanetšego go lebelela morago ge e ba go nyakega.
5. MELWANA LE MELAO
☐ Bea Mellwane ya Botswadi: Hlaloša seo se amogelegago mabapi le dikarolo le boikarabelo bja botswadi.

☐	Melawana ye e sa fetogego: Dumelanela ka melao ye e sa fetogego le mekgwa ya kgalemo go hlolela ngwana tikologo ye e tsepamego.
☐	Hlomphana Nako: Phema go šitišwa mo go sa nyakegego nakong ya botswadi.
6. GO KGARETŠA BOPHELO BJA NGWANA	
☐	Eba Gona Ditiragalong tše Bohlokwa: Batswadi ka bobedi ba swanetše go ba gona ditiragalong tša sekolo, medirong ya ka ntle ga thuto le dipeelano gotee ge go kgonega.
☐	Thekga Tswalano ya Yo Mongwe le Ngwana: Kgothaletša ngwana gore a be le tswalano e tiilego le batswadi ka bobedi.
☐	Akaretša Ditswalano tše Mpsha: Ahlaahla kamoo balekane ba bafsa goba batswadi ba bobedi ba tlogo go akaretšwa bophelong bja ngwana.
7. BOPHELO BJA NGWANA	
☐	Etiša Dinyakwa tša Ngwana Pele: Ka mehla ela hloko dinyakwa tša ngwana tša maikwelo le tša mmele ge o dira diphetho.
☐	Kgothaletša Polelo e Bulegilego: Dumelela ngwana go bolela maikwelo a gagwe mabapi le thulaganyo ya go godiša bana gotee.
☐	Peakanyo ya go Hlokomela: Hlahloba le ngwana mabapi le kamoo a ikwago ka gona mabapi le diphetogo le diketelo.
8. GO TLHOMAMISA DITOKUMENTE	
☐	Tumelelano ya go godiša ngwana: Netefatša gore go na le tumelelano ya go godiša ngwana ye e kwagalago le yeo e tlamago ka molao yeo e lego gona.
☐	Dikgokagano tša Tšhoganetšo: Boloka lenaneo la dikgokagano tša tšhoganetšo gomme o le abelane le yo mongwe le yo mongwe.
☐	Tshedimošo ya tša Kalafo: Abelana tshedimošo ya maleba ya tša kalafo, go akaretša le di- allergy, dihlare le dintlha tša go ikgokaganya le ngaka.
9. DITSAMAISO TŠA THEKGO	
☐	Aga Neteweke ya Thekgo: Hlaola ditho tša lapa goba bagwera bao ba ka thekgago thulaganyo ya botswadi mmogo.
☐	Nyaka Thušo ya Seprofešenale ge e ba go Nyakega: Nagana ka diklase tša keletšo goba tša botswadi go kaonafatša mafolofolo a botswadi mmogo.
10. TLHAHLOBO YA KA MEHLA	
☐	Rulaganya Ditshekatsheko tša Ka Mehla: Beakanya dinako tša go sekaseka le go beakanya thulaganyo ya botswadi mmogo ge go nyakega (dikgwedi tše dingwe le tše dingwe tše 3-6).
☐	Bulegela Ditshwayotshwayo: Hlohleletša ditshwaotshwao tša potego go tšwa go yo mongwe le yo mongwe mabapi le seo se šomago le seo se nyakago kaonafatšo.

Matlakala a mošomo a Bana

LETLAKALA LA MOŠOMO LA MAIKUTLO: GO HLALOŠA MAIKUTLO KA GA BOTSWADI MMOGO

Ditaelo tša Bana:

1. Iphe nako ya gago go nagana kamoo o ikwago ka gona ka go dula magaeng a mabedi goba boemo bja batswadi ba gago bja go godiša bana.
2. Šomiša letlakala le la mošomo go tšweletša maikutlo a gago ka mantšu le diswantšho . Ga go na dikarabo tše di nepagetšego goba tše di fošagetšego—e fo ba yo a botegago ka maikwelo a gago.

KE ENG SE SE GO THABIŠAGO?

Lokeletša dilo tše tharo tše di go thabišago ka go godiša bana gotee:

- 1.
- 2.
- 3.

KE ENG SE SE GO KEBEGO?

Lokeletša dilo tše tharo tše di go nyamišago goba go go kgopišega ka go godiša bana gotee:

- 1.
- 2.
- 3.

O tshwenyega ka ENG?

Ngwala matshwenyego le ge e le afe ao o nago le ona mabapi le go godiša bana gotee:

-
-
-

O NYAKA ENG?

Ge e ba o be o ka fetošo selo se tee ka boemo, e be e tla ba eng?

-
-
-

O KA DIRA ENG?

Nagana kamoo o ka lebeletšanago le maikwelo a gago ka gona . Lokeletša dilo tše dingwe tšeo o ka di dirago ge o ikwa o nyamile goba o tshwenyegile:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

KE MANG YO A KA THUŠAGO?

Lokeletša batho bao o ka boledišanago le bona ge o e-na le maikwelo a matla:

-
-
-
-

LENGWALO GO BATSWADI BA KA

Ngwala batswadi ba gago lengwalo le le kopana mabapi le maikutlo a gago:

Mma le Tate ba ratehang, .

O IKWA BJANG?

Ngwala mantšu a sego kae ao a hlalosago kamoo o ikwago ka gona ka dithulaganyo tša batswadi ba gago tša go godiša bana?

Methopo ya Tlaleletšo

1. [Puku ya Mešomo ye e Fetogago ya Lapa lešo ya Bafsa ba Mahlalagading \(Go lebeletšana le tlhalo\)](#).
2. [Puku ya Mešomo ye e Fetogago ya Lapa lešo ya Bana \(Go šomana le tlhalo\)](#).
3. [Letšatši la go gokarela gabedi \(Puku ya dikanegelo ka ga Tlhalo\)](#).
4. [Go Godiša Batswadi o le Kgole: Tlhahlo ya Batswadi bao ba Aroganego bao ba Dulago Kgole le Bana ba Bona](#)
5. [Puku ya mošomo ya maikutlo a ka: go rea maina & go hlahloba maikutlo](#)

9. THALA MAIKUTLO A GAGO

Thala seswantšho seo se emelago kamoo o ikwago ka gona ka go dula magaeng a mabedi goba go godiša batswadi ba gago gotee:

(Thala seswantšho sa gago mo)

4 Buitsingel St, S h o s h e s h e K l o f
Motse Kapa, Afrika Borwa
8001 ya go
www.nicro.org.za ya go dira bjalo